

MESTNA KNJIŽNICA IZOLA

Nataša Rožanec

**ZELENE DEJAVNOSTI IN STORITVE MESTNE KNJIŽNICE IZOLA IN NJIHOV
VPLIV NA UPORABNIKE**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Izola, 2025

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

Ime in PRIIMEK: Nataša ROŽANEC

Naslov pisne naloge: Zelene dejavnosti in storitve Mestne knjižnice Izola in njihov vpliv na uporabnike

Kraj: Izola

Leto: 2025

Št. strani: 35

Št. slik: 19

Št. preglednic: 0

Št. prilog: 1

Št. strani prilog: 5

Št. referenc: 18

Strokovno usposabljanje za strokovni izpit je potekalo v : Mestna knjižnica Izola

Mentor v času strokovnega usposabljanja : Darja Kromar, Mestna knjižnica Izola

UDK: 502.131.1: 027.022(497.4Izola)(043)(0.034.2)

Ključne besede: splošne knjižnice, zelena knjižnica, zeleno mesto, samooskrba, Mestna knjižnica Izola, lokalna skupnost, naloga za bibliotekarski izpit

Izveček:

Namen pisne naloge je bil raziskati koliko so uporabniki seznanjeni s pojmom zelena knjižnica ter s številnimi zelenimi dejavnostmi in storitvami, ki se izvajajo v Mestni knjižnici Izola ter ali imajo vpliv na njihovo delovanje v vsakdanjem življenju. Cilj raziskave je bil ugotoviti dejansko stanje ter preučiti in načrtovati morebitne prihodnje programske spremembe v Mestni knjižnici Izola. Metodologija anonimne raziskave je zajela 105 naključnih uporabnikov, ki so anketo osebno prejeli v roke ob vračilu ali izposoji knjig. Anketiranje je potekalo med 15. julijem in 15. avgustom 2025. Vprašanj je bilo 16, nekatera so predvidela več odgovorov, druga pa le enega. Rezultati so pokazali, da so ljudem poznani pojem zelena knjižnica ter nekatere zelene dejavnosti in storitve, na primer študijski krožek Drevesa pripovedujejo, knjižnica semen in visoke grede pred vhodom v knjižnico. Vprašanim sta malo manj poznani storitev glasba rastlin in »zemljevid štirih parkov«. S pomočjo raziskave je bilo ugotovljeno tudi, katere zelene teme vprašane uporabnike še dodatno zanimajo, denimo naravne metode zdravljenja, zdrava prehrana in zeliščarstvo ter katere zelene dejavnosti bi bilo v prihodnje mogoče organizirati, denimo delavnice za ustvarjanje z naravnimi materiali in zelena bralna značka. Po izidih sodeč, uporabniki zaupajo v knjižnico in ji predpisujejo pomembno vlogo pri ozaveščanju o okoljski problematiki in s tem vplivu na samo podobo mesta Izola. Kljub temu, da so rezultati raziskave omejeni le na naključne uporabnike, lahko služijo kot pomoč pri ugotavljanju trenutnega stanja in načrtovanju morebitnih novih zelenih dejavnosti in storitev Mestne knjižnice Izola.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
2 TEORETIČNA IZHODIŠČA	3
2.1 KAJ JE ZELENA KNJIŽNICA?	3
2.1.2 Kaj je zelena pismenost?.....	4
2.2 ZELENE KNJIŽNICE SKOZI PROJEKTE, PROGRAME IN STRATEGIJE.....	5
2.2.1 Green library initiative – »Pobuda za zelene knjižnice«	5
2.2.2 Agenda 2030 za trajnostni razvoj	6
2.2.3 Kontrolni seznam zelenih knjižnic.....	6
2.3 PRIMERI DOBRIH PRAKS ZELENIH KNJIŽNIC PO SVETU IN DOMA	7
2.3.1 Hrvaška	7
2.3.2 Združene države Amerika (ZDA) in Avstralija	8
2.3.3 Slovenija	9
3 ZELENE DEJAVNOSTI IN STORITVE MESTNE KNJIŽNICE IZOLA IN NJIHOV VPLIV NA UPORABNIKE	10
3.1 MESTNA KNJIŽNICA IZOLA SKOZI ČAS	10
3.2 ZELENE DEJAVNOSTI IN STORITVE MESTNE KNJIŽNICE IZOLA.....	11
4 RAZISKAVA.....	16
4.1 NAMEN RAZISKAVE IN PREDPOSTAVKE	16
4.2 METODOLOGIJA.....	17
4.3 PREDSTAVITEV IN RAZLAGA REZULTATOV RAZISKAVE	17
4.3.1 Splošni demografski podatki.....	17
4.3.2 Splošne knjižnice v povezavi z zelenimi dejavnostmi in storitvami.....	18
4.3.3 Zelene dejavnosti in storitve v Mestni knjižnici Izola ter njihov vpliv na uporabnike	21
5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI	26

KAZALO SLIK

Slika 1: Pred vhodom v Mestno knjižnico Izola (foto: arhiv Mestne knjižnice Izola).....	11
Slika 2: Pohod v okviru študijskega krožka Drevesa pripovedujejo (foto: arhiv Mestne knjižnice Izola).....	13
Slika 3: Izolska knjižnica semen (foto: arhiv Mestne knjižnice Izola).....	14
Slika 4: Glasba rastlin na vrtu Mestne knjižnice Izola (foto: arhiv Mestne knjižnice Izola). ..	14
Slika 5: Visoke grede v letošnjem mesecu avgustu (foto: arhiv Mestne knjižnice Izola).....	15
Slika 7: Najpogostejše storitve v knjižnici.	18
Slika 8: Vloga knjižnic pri okoljskem ozaveščanju.....	19
Slika 9: Razumevanje pojma zelena knjižnica.	20
Slika 10: Pobude, da bi knjižnica postala še bolj zelena.	20
Slika 11: Mnenje o tem, da Mestna knjižnica Izola z zelenimi dejavnostmi in storitvami spodbuja uporabnike ko bolj ozaveščenemu ravnanju do okolja.	21
Slika 12: Poznavanje študijskega krožka Drevesa pripovedujejo med uporabniki Mestne knjižnice Izola.	21
Slika 13: Poznavanje glasbe rastlin med uporabniki Mestne knjižnice Izola.	22
Slika 14: Poznavanje knjižnice semen med uporabniki Mestne knjižnice Izola.....	22
Slika 15: Ocena visokih gred z zelišči pred Mestno knjižnico Izola.....	23
Slika 16: Poznavanje »zemljevida štirih parkov« med uporabniki Mestne knjižnice Izola.....	23
Slika 17: Načini pridobivanja informacij v zvezi z zelenimi dogodki/dejavnostmi v Mestni knjižnici Izola.....	24
Slika 18: Dejavnosti, ki bi uporabnike Mestne knjižnice Izola najbolj zanimale.	25
Slika 19: Nove zelene dejavnosti/storitve, ki bi pripomogle k pogostejšemu obisku uporabnikov Mestne knjižnice Izola.	26

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik: Zelene dejavnosti in storitve Mestne knjižnice Izola in njihov vpliv na uporabnike	I
---	---

ZAHVALA

Zahvaljujem se Mestni knjižnici Izola, ki mi je omogočila strokovno usposabljanje ter svoji mentorici Darji Kromar za strokovno pomoč in usmerjanje.

Zahvaljujem se tudi svojim sodelavkam/cem za pomoč pri deljenju anketnih vprašalnikov in vsem uporabnikom, ki so sodelovali v raziskavi.

1 UVOD

Splošne knjižnice so informacijska, učna, vseživljenjska in družbena središča raznolikih demografskih (ciljnih) skupin, ki se vseživljenjsko izobražujejo. V Sloveniji so splošne knjižnice organizirane kot javni zavodi v sistemu knjižnične javne službe. V Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (2019, str. 3) je omenjeno, »da splošna knjižnica kot nosilec programa javne službe s knjižničnim gradivom in storitvami vpliva na kakovost življenja posameznika in lokalne skupnosti. Prispeva k razvoju znanja in kulture, širjenju demokratičnega odločanja, spodbujanju uporabe knjižnice in poznavanju različnih pismenosti ter k socialni strpnosti. Sodeluje pri uresničevanju razvojnih družbenih ciljev tako na lokalni kot državni ravni ter pri tem izhaja iz potreb in izzivov lokalne skupnosti«. Prvotna vloga splošnih knjižnic hranjenja in izposoje gradiva se dandanes spreminja, saj svoje dejavnosti in storitve nadgrajujejo, dopolnjujejo in sledijo sodobnim trendom in potrebam lokalne skupnosti oziroma družbe. Imajo moč in vpliv na različnih področjih za različne skupine uporabnikov, tudi glede okoljske problematike, kjer prihajajo v ospredje varovanje okolja, recikliranje in ekološko ravnanje ter posledično ohranjanja zdravja in dobrega počutja.

Za obstoj in življenje je pomemben človekov odnos do narave in okolja, kar je treba ozavestiti, da postane rutina. Splošne knjižnice morajo biti pri tem proaktivne, kar pomeni, da delujejo spodbudno in odgovorno glede na zaznane, ugotovljene in predvidene potrebe. Svoj program načrtujejo v dialogu z uporabniki oziroma z lokalno skupnostjo. Posledično je na svetovni ravni vedno več knjižnic začelo slediti zelenemu gibanju in, tudi Slovenija kot ena najbolj zelenih držav na svetu pri tem ni izjema. Posledica zelenega gibanja je pojav izraza zelena knjižnica, ki ima dva pomena. Prvega ki se nanaša na zgradbo, ki ni škodljiva za okolje, in drugega, ki se nanaša na knjižnične programe in storitve, namenjene razvoju zelene pismenosti, razvijanju kritičnega mišljenja na okoljske teme ter pridobivanju znanj in veščin, potrebnih za izboljšanje kakovosti življenja. Na podlagi certifikatov in smernic, katere knjižnice se lahko uvrstijo med zelene, sta pri nas do sedaj naziv prejeli dve splošni knjižnici, to sta Knjižnica Franca Ksavra Meška Ormož in Knjižnica Šentvid – enota Mestne knjižnice Ljubljana.

Namen in cilj pričujoče raziskave je ugotoviti koliko uporabniki Mestne knjižnice Izola poznajo pojem zelena knjižnica, koliko so seznanjeni z zelenimi dejavnostmi in storitvami, ki se izvajajo pri nas ter kako privabiti čim več uporabnikov (tudi novih) k udeležbi organiziranih zelenih

storitev in dejavnosti. Ugotoviti želimo tudi kako uporabnike navdušiti nad branjem knjig o ekologiji, katere tematike in aktivnosti jih poleg obstoječih še dodatno zanimajo in bi jih bilo v bodoče mogoče organizirati oziroma kakšno je trenutno stanje in načrtovanje morebitnih novih zelenih dejavnosti in storitev Mestne knjižnice Izola. Raziskava z uporabo kvantitativne metode predstavlja dragoceno pomagalo in usmerjevalo, kljub omejitvi na manjši delež naključnih uporabnikov.

Predpostavljamo, da uporabniki razumejo pojem zelena knjižnica; da so seznanjeni z vsemi zelenimi dejavnostmi in storitvami, ki se izvajajo v Mestni knjižnici Izola; da uporabniki največkrat pridobijo informacije o zelenih dogodkih in dejavnostih na domači spletni strani; da jih najbolj zanima zeliščarstvo, zdrava prehrana in podnebne spremembe ter da bi sodelovali v projektu zelena bralna značka.

Na podlagi študije literature bosta v teoretičnem delu naloge opredeljena pojma zelena knjižnica in zelena pismenost. Predstavljene bodo zelene knjižnice skozi projekte, programe in strategije ter primeri dobrih praks zelenih knjižnic po svetu in doma. V empiričnem delu naloge bodo predstavljeni rezultati, ki smo jih pridobili preko anketnega vprašalnika. Slednjega smo izvedli na priložnostnem vzorcu 105 uporabnikov, ki so v obdobju od 15. julija do 15. avgusta 2025 naključno stopili do izposojevalnega pulta in v roke prejeli anonimno anketo.

Mestna knjižnica Izola si v okviru študijskega krožka Drevesa pripovedujejo že vrsto let prizadeva v obliki izobraževanja doseči cilje učenja o drevesih in rastlinah, ki so pomembne za planet in lokalno okolje oziroma delovati v smeri samooskrbe. Pomembno in potrebno je širjenje in ozaveščanje o pomenu (lokalnih) dreves in rastlin ter pomenu sonaravnega vrtnarjenja tako na osebni ravni kot na ravni skupine in lokalne skupnosti. S svojo pestro ponudbo zelenih dejavnosti in storitev knjižnica bogati uporabnike z znanjem in veščinami, ki so v današnjem svetu še kako pomembne. Pod okriljem študijskega krožka sta tako med drugim nastali storitvi knjižnica semen in glasba rastlin; postavile so se visoke grede z zelišči in dišavnicami pred vhodom v knjižnico ter izdal se je ročno narisani »zemljevid štirih parkov«.

2 TEORETIČNA IZHODIŠČA

2.1 KAJ JE ZELENA KNJIŽNICA?

Avtorica Zdravje (2022, str. 1) navaja, da je zelena in trajnostna knjižnica tista, ki upošteva tako okoljsko (ekološko) kot ekonomsko in družbeno trajnost. Lahko je kakršnekoli velikosti, vendar z jasnimi trajnostnimi načrtom, ki vključuje:

- zelene stavbe in opremo: izpusti stavb in opreme se aktivno manjšajo;
- zelene pisarniške principe: rutinsko delovanje, procesi so okoljsko trajnostni;
- trajnostno ekonomijo: potrošnja je omejena, promovirajo se prakse kroženja, deljenja;
- trajnostne knjižničarske storitve: relevantne tekoče informacije so prosto dostopne za vse, na voljo so skupni prostori, naprave in okoljsko izobraževanje. Delovanje knjižnice je učinkovito in ima pozitiven ogljični odtis;
- družbeno trajnost: upoštevajo se izobraževanje, pismenost, kulturna raznolikost in družbena vključenost;
- okoljski management: okoljski cilji ustrezajo principu SMART (specifičen, merljiv, dosegljiv ter časovno določen) saj knjižnica deluje, da bi zmanjšala vpliv na okolje;
- predanost splošnim okoljskim ciljem in programom: sledenje ciljem trajnostnega razvoja Združenih narodov, upoštevanje Pariškega podnebneega sporazuma ter z njim povezane okoljske certifikate in programe.

V literaturi se najpogosteje pojavljata pojma zelena in trajnostna knjižnica, čeprav si nista popolnoma enaka. Avtorici Kebe in Podjavoršek (2019, str. 286–287) razlagata, da se pojem zelena knjižnica nanaša le na uporabo ekoloških produktov (npr. recikliran papir, eko čistila) in storitve, ki zmanjšujejo vpliv na zdravje in okolje medtem ko trajnostna knjižnica predstavlja širši pojem in zajema okoljski, družbeni ter ekonomski vidik. Njena osredotočenost ni samo uporaba okolju prijaznih produktov temveč je dolgoročneje ideološko usmerjena v trajnostno, kar pomeni, da čim manj obremenjuje okolje in skrbi za ohranjanje naravnih virov tudi za prihodnje generacije.

V angleškem spletnem slovarju za knjižničarstvo in informacijsko znanost je pojem zelena knjižnica preusmerjen na definicijo trajnostna knjižnica. Gre za knjižnico, ki je zasnovana tako, da s svojim delovanjem zmanjšuje negativni vpliv na naravno okolje in maksimira kakovost okolja v zaprtih prostorih. To se dosega s premišljeno izbiro ustreznih gradbenih materialov,

skrbno izbiro lokacije, varčevanjem virov (voda, energija, papir), odgovornim recikliranjem in ločevanjem odpadkov (Online Dictionary ..., 2004).

Avtor Aulisio (2013, str. 1) se osredotoča na zeleno knjižnico, ki ne pomeni le okolju prijazne stavbe, temveč njen vpliv in dejavnosti v lokalni skupnosti. Poudarja celosten pristop, ki vključuje:

- knjižnice, ki aktivno spodbujajo trajnost skozi izobraževanje, delovanje in komunikacijo z uporabniki;
- poslanstvo knjižnice kot osrednjega dela trajnostne vizije: knjižnica ima vlogo vzornika in izobraževalne ustanove glede trajnostnih praks;
- primere pobud in priporočil za knjižnice, ki želijo udejanjiti trajnost na ravni operativnega vodenja, ne zgolj arhitekture.

Podobno pravi tudi avtor Di Domenico (2021, str. 21–22), ki razlaga kako lahko knjižnice (ne le v smislu ekološke gradnje) postanejo trajnostne institucije v smislu aktivne udeležbe v trajnostnem razvoju. Ključni poudarek je na sporočilnosti o trajnostnih praksah, saj se s tem krepi zaupanje uporabnikov in spodbuja spreminjanje vedenja v lokalni skupnosti. Knjižnice, ki svojo trajnostnost uresničujejo v politiki poslovanja, dejavnostih in storitvah imajo ključno vlogo v razvoju trajnostne lokalne skupnosti in gledano širše družbe nasploh.

2.1.2 Kaj je zelena pismenost?

K zelenim knjižnicam sodi tudi pojem zelena pismenost (*ang. green literacy*) kot del izobraževanja, ki uporabnike spodbuja k trajnostnemu razvoju. Knjižnice skrbijo za formalno in neformalno izobraževanje, so zagovorniki novih trendov ter institucije z družbeno odgovornostjo za denimo širjenje zelenih idej in spodbujanje trajnostnega razvoja. Imajo močan vpliv preko različnih izobraževalnih programov in delavnic, tematskih razstav ali zgolj z omogočenim dostopom do informacij in literature o okoljskih tematikah. Zelena pismenost vključuje razumevanje ekosistemov, poznavanje okoljskih problemov, zmožnosti kritičnega mišljenja ter odgovornega in etičnega vedenja (Zdravje in Korotaj, 2019, str. 311–312).

2.2 ZELENE KNJIŽNICE SKOZI PROJEKTE, PROGRAME IN STRATEGIJE

Širom sveta so številne knjižnice svoje naloge in cilje že prilagodile zelenemu gibanju. Pri tem so jim v pomoč predpisi in smernice, ki določajo merila za uvrstitev knjižnic med zelene. Izoblikovane so bile tudi delovne skupine, ki knjižnice in javnost informirajo ter izobražujejo o ekologiji in metodah varčevanja. V enaki meri zavzeto se ukvarjajo tudi s projekti, ki spodbujajo preoblikovanje knjižnic v okoljsko trajnostne ustanove (Kebe in Podjavoršek, 2019, str. 289).

2.2.1 Green library initiative – »Pobuda za zelene knjižnice«

»Green library initiative« je mednarodno knjižnično združenje, ki spodbuja delovanje zelenih knjižnic. Vključuje različne projekte, programe in strategije s katerimi spodbuja trajnostni razvoj kamor so med glavne cilje uvrščeni zmanjševanje ogljičnega odtisa, učenje uporabnikov o okoljski odgovornosti, povezovanje knjižnic z lokalno skupnostjo ter spodbujanje aktivnega državljanstva in sprememb v vedenju. Vse to je lahko lokalnega ali mednarodnega značaja s poudarkom na trajnostni gradnji, okoljskem izobraževanju ter zeleni praksi. Vse to se uresničuje na naslednje načine (Kebe in Podjavoršek, 2019, str. 290–294):

- IFLA green library award: krovna mednarodna organizacija za knjižničarsko dejavnost (IFLA) vedno bolj promovira in podpira aktivnosti v smeri zelenih knjižnic. O tem priča tudi natečaj *IFLA Green library award* kjer s svojo sekcijo za okolje, trajnostni razvoj in knjižnice ENSULIB (»environment, sustainability and libraries«) zagovarja okoljsko trajnost in tako vsako leto podeljuje nagrado za najboljšo zeleno knjižnico in projekte. Na ta način poskuša motivirati in spodbujati zeleno gibanje knjižnic po svetu ter zavezanost trajnostni okoljski politiki.
- ALA – American Library Association – Sustainability Round Table: Američani na svojevrsten način spodbujajo knjižnice k zelenemu delovanju z energetske učinkovitostjo, recikliranjem in različnimi programi.
- Green Library Movement: svetovno gibanje, ki spodbuja in usmerja knjižnice, da delujejo v smeri doseganja ciljev trajnostnega in zelenega razvoja. To gibanje je tisto, ki spodbuja knjižnice, da s svojim delovanjem postavljajo zgled lokalni skupnosti.

2.2.2 Agenda 2030 za trajnostni razvoj

Septembra leta 2015 se je zgodil mejnik v trajnostnem razvoju, ko je Organizacija združenih narodov (OZN) sprejela program ukrepov – Agendo 2030 za trajnostni razvoj. Uradno je začela veljati 1. januarja 2016, med podpisnicami je tudi Slovenija. Agenda 2030 je nastala z namenom zagotavljanja trajnostnega razvoja na ekonomskem, družbenem in okoljskem področju. Njeni cilji so usmerjeni k odpravi revščine, spodbujanju trajnostne gospodarske rasti, zmanjševanju neenakosti in ohranitvi okolja. Ključnega pomena je, da so na skupni enotni poti k trajnosti aktivne institucije, kamor sodijo tudi knjižnice. Na Agendo 2030 se sklicuje tudi IFLA. Za knjižnice so med skupno sedemnajstimi cilji zlasti pomembni sledeči (Transforming our world, 2015, str. 18):

- 3. cilj: zdravje in počutje;
- 6. cilj: čista voda in sanitarna ureditev;
- 7. cilj: cenovna dostopnost in čista energija;
- 11. cilj: trajnost mesta in skupnosti;
- 12. cilj: odgovorna poraba in proizvodnja;
- 13. cilj: podnebni ukrepi;
- 14. cilj: življenje v vodi in
- 15. cilj: ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostna raba tal.

2.2.3 Kontrolni seznam zelenih knjižnic

Avtor Werner (2013, str. 395–404) je pred leti predstavil nemško-angleški kontrolni seznam, kot pripomoček in spodbudo kako »pozeleniti« knjižnico. Na voljo so izhodišča za vzpostavitev oziroma nadgradnjo zeleno in trajnostno usmerjenega delovanja knjižnice. Kontrolni seznam je sestavljen iz dvanajstih točk, ki zajemajo različna področja:

1. načrtovanje projekta in finance: gradnja zelenih stavb in vključitev trajnostnih ciljev v projekt;
2. razpisi: knjižnica oblikuje posebna merila za trajnostni razvoj;
3. izbira prave lokacije: vključuje ekološka merila nepremičnine in okolice;
4. izdelava konstrukcije;
5. struktura stavbe: fasada, klimatizacija, gradbeni material, svetloba;
6. izbira notranje opreme;

7. zelena informacijsko-komunikacijska tehnologija;
8. uporabniške storitve: denimo namesto tiskanja skeniranje;
9. knjižnični management: denimo vključitev in motivacija zaposlenih, recikliranje in ločeno zbiranje odpadkov;
10. strateški cilji: spremljanje stroškov energije in nadzorovanje prihrankov ustvarja pregledno ozračje in vpliva na druge, da se pridružijo;
11. marketing in promocija in
12. certifikati: skrbijo da se vsa prizadevanja, ki so bila vložena v izgradnjo in upravljanje trajnostne stavbe posredujejo javnosti. Pomembno je obveščanje o možnostih, da bi javne stavbe na splošno postale bolj trajnostne.

2.3 PRIMERI DOBRIH PRAKS ZELENIH KNJIŽNIC PO SVETU IN DOMA

Primere dobrih praks zelenih knjižnic lahko najdemo po celem svetu, njihovo število pa strmo narašča.

2.3.1 Hrvaška

V Evropi je Hrvaška tista država, ki je s svojimi nacionalnimi iniciativami najbolj napredovala. Leta 2011 je Društvo bibliotekarjev Istre začelo projekt Zelena knjižnica. V prvem letu so se vanj vključile številne istrske splošne knjižnice v sodelovanju z drugimi lokalnimi organizacijami in institucijami. Osnovni cilj projekta so bili izobraževanje ljudi ter širjenje zavedanja o trajnosti, organiziranje predavanj in javnih razprav ter promoviranje knjig z ekološko vsebino. V letu 2013 se je projekt razširil po celotni državi. V letu 2014 je na skupščini v Splitu Hrvaška bibliotekarska zveza (HDK) ustanovila Delovno skupino za zelene knjižnice. Leto kasneje je začela z akcijo Pokrenimo zelene knjižnice, s katero je želela motivirati knjižnice, da bi le-te pričele samostojno organizirati dogodke. Hrvaška nacionalna in univerzitetna knjižnica Zagreb je leta 2016 začela s projektom »Zelena knjižnica za zeleno Hrvatsku«. Svoje uporabnike je začela izobraževati in ozaveščati o ekologiji in varstvu okolja. Leta 2017 je gostila Zeleni festival pod sloganom »(O)krenimo na zeleno« z željo informirati javnost s problemi onesnaževanja okolja ter predstavitvi možne rešitve. Leta 2018 je s podporo IFLE, Ministrstva za kulturo Republike Hrvaške in Ministrstva za znanost Republike Hrvaške organizirala tudi prvo mednarodno konferenco o zelenih knjižnicah »Let's Go Green«. Štiri leta

pred tem pa je v sodelovanju s Programom Združenih narodov za razvoj odprla svojo zeleno energetskega knjižnico, ki predstavlja prostor v knjižnici, ki na enem mestu združuje vse trenutno aktualne strokovne publikacije in članke, objavljene v sklopu projekta z namenom omogočiti strokovnjakom, akademikom, študentom in drugim dostop do dotične literature (Kebe in Podjavoršek, 2019, str. 294–295).

Omembe vredna je Mestna knjižnica Juraj Šižgorić Šibenik, ki v okviru projekta hrvaškega Ministrstva za zdravje in Zavoda za javno zdravstvo pod geslom »Zelena knjižnica i živjeti zdravo« s svojimi programi in aktivnostmi promovira slednje. V svojem programu ponuja različne delavnice med drugim izdelovanje naravne kozmetike ter skrb za telesno in mentalno zdravje. V program so vključeni tudi najmlajši z raznolikimi likovnimi, ekološkimi delavnicami ter s predavanji o pomenu telesnega gibanja (Grubišić Reiter, 2019, str. 319).

Primer dobre prakse je tudi »Virtualna zelena polica« Narodne knjižnice Petar Preradović Bjelovar. Ta obstaja od leta 2021 z namenom razvijati zeleno pismenost ter s tem izboljševati kakovost življenja na vseh ravneh. Izbor knjig je zelo bogat, abecedno razvrščen znotraj raznolikih tem (denimo biologija, botanika, ekologija, farmacija) ter skrbno prilagojen tako raziskovalcem, študentom, profesorjem ali tudi priložnostnim bralcem in otrokom. Vse gradivo na spletni strani si je možno fizično izposoditi v knjižnici, na policah imajo te knjige posebno »zeleno« nalepko (Lončarić, 2023, str. 89–92).

2.3.2 Združene države Amerika (ZDA) in Avstralija

ZDA kot vodilne na tem področju imajo največ zelenih knjižnic na svetu. Že leta 1991 je ameriška revija The Wilson Library Bulletin pripravila posebno poglavje z naslovom »Libraries and the environment«. Naslednjega leta je v Združenih državah Amerike začela izhajati prva strokovna revija »Green library journal: environmental topics in the information world«, ki je namenjena promoviranju okoljske pismenosti. Ameriško zeleno gibanje je večjo prepoznavnost doživelo po letu 2003, ko se je v javnosti okrepilo zavedanje o vplivu na okolje, kar je spodbudilo množično gradnjo knjižnic po načelu trajnostne arhitekture. Veliko je k temu pripomogel tudi leta 2007 v Chicagu izveden seminar »Going green« v organizaciji Library Journal Design Institute. Ravno v ZDA so se takoj po letu 2000 začele pojavljati tudi prve knjižnice semen. Od leta 2007 dalje je na voljo spletna stran »Green libraries« z namenom

ozaveščanja o zelenih knjižnicah in zeleni politiki. Vsebuje pa tudi ažuren seznam vseh ameriških in kanadskih zelenih knjižnic z obrazložitvami in stopnjami doseženega certifikata. Omeniti velja Newyorško trajnostno iniciativo (»New York library sustainability initiative«), katere začetki segajo v leto 2004. Le-ta vključuje strategije, ki knjižnicam zagotavljajo nemoteno delovanje in ohranjanje vloge v lokalni skupnosti. V njenem okviru je bila sprejeta resolucija o pomembnosti trajnostnih knjižnic (Zdravje in Korotaj, 2019, str. 314–315).

V Avstraliji je aktivno Avstralsko knjižničarsko in informacijsko združenje (ALIA), ki je oblikovalo skupino »Sustainable libraries group« z namenom ozaveščanja o zelenih knjižnicah, spodbujanju trajnostnega razvoja, podpiranju strokovnega napredka ter krepitvi zavedanja zaposlenih o ekološki problematiki (Kebe in Podjavoršek, 2019, str. 292).

2.3.3 Slovenija

Projekt »Zeleno omrežje« je ena izmed pobud, s katero Slovenija krepi usmerjenost v trajnostni razvoj. Znotraj projekta deluje tudi strokovno posvetovalno telo, ki se ukvarja z vprašanji trajnostnega razvoja. V projekt so vključene različne organizacije in institucije, med njimi tudi knjižnice.

Naziv zelena knjižnica trenutno nosita dve slovenski splošni knjižnici, to sta Knjižnica Šentvid – enota Mestne knjižnice Ljubljana ter Knjižnica Franca Ksavra Meška Ormož (Kebe in Podjavoršek, 2019, str. 296–298).

- Knjižnica Šentvid – enota Mestne knjižnice Ljubljana

Knjižnica Šentvid, ki je enota Mestne knjižnice Ljubljana, je bila leta 2014 prenovljena z idejno zasnovo »Živimo v soglasju z naravo«. V notranjosti so tla narejena iz kavčuka, njene knjižne police, mize in stoli pa so izdelani iz ekoloških in okolju prijaznih materialov. Rjave talne obloge predstavljajo deblo, veje in korenine, medtem ko zelene predstavljajo listje. Knjižnica je energetske varčna, prav tako ločuje odpadke in čistijo z ekološkimi čistili. V knjižnici obstaja posebna knjižna zbirka s področja ekologije, ki je namenjena tako odraslim kot tudi otrokom. Dejavnosti in prireditve v knjižnici so usmerjene v posredovanje bistvenih informacij o okoljski problematiki, svetovanju, pripravi razstav in delavnic na temo okolja, organizaciji

zelenih sejmov ipd. V knjižnici petkrat letno pripravljajo Eko teden. Leta 2019 se je knjižnica med 34 prijavljenimi s celega sveta uvrstila med pet najboljših projektov IFLA Green Library Award (Kebe in Podjavoršek, 2019, str. 298–299).

- Knjižnica Franca Ksavra Meška Ormož

Knjižnica Franca Ksavra Meška Ormož se je leta 2015 preselila v novo trajnostno prenovljeno zgradbo. Stavbi pripadajo večje zelene površine, ki so vključene v samo poslanstvo knjižnice. Na zelenicah so postavljene zeliščne gredice iz katerih nato izdelujejo promocijska darila. Program zelene knjižnice ormoška knjižnica načrtno izvaja od leta 2016 pod sloganom »Modro o zelenem«. Zaposleni so se zavoljo programa imeli priložnost izobraževati preko programa Erasmus+, v veliko pomoč in podporo pa so jim bili tudi izkušeni hrvaški knjižničarji. Knjižnica svojim uporabnikom ponuja ogromno zelenih dejavnosti in storitev na temo zdravlja, dobrega počutja, vrtnarjenja. Vsako poletje organizirajo tudi t.i. »četrtnove zeliščarske popoldneve« z namenom ozaveščanja in spodbujanja kritičnega mišljenja (Kebe in Podjavoršek, 2019, str. 299).

3 ZELENE DEJAVNOSTI IN STORITVE MESTNE KNJIŽNICE IZOLA IN NJIHOV VPLIV NA UPORABNIKE

3.1 MESTNA KNJIŽNICA IZOLA SKOZI ČAS

Mestna knjižnica Izola je po drugi svetovni vojni najprej delovala v okviru Slovenskega prosvetnega društva Istra. Leta 1954 je bil fond s 399 knjigami prenesen na novoustanovljeno društvo Svoboda. Štiri leta kasneje je bila ustanovljena Ljudska knjižnica Izola in od društva Svoboda prevzela 3.250 knjig. Leto za tem so v izolskem kulturnem domu uredili prostore in prešli iz pultnega sistema izposoje na prosti pristop ter knjige uredili po sistemu univerzalne decimalne klasifikacije, kot so urejene še danes. Leta 1964 se je preimenovala v Matično knjižnico Izola. Leta 1965 so bili prostori knjižnice razdeljeni na oddelek za odrasle s čitalnico, pionirski oddelek, tehnični prostor, skladišče in *corpus separatum* z Besenghijevo knjižnico. Z leti se je pridobil tudi večnamenski prostor, ki je vključeval študijsko čitalnico ter prostor za tematske razstave in literarna srečanja. Prostorska stiska je bila že tedaj velika, saj je knjižnica delovala na 218 m². Leta 2004 je bila knjižnica, med drugim tudi simbolično z živo verigo,

preseljena v večje, svetlejše, zračnejše in pritlične prostore v zgradbi vrtca v Livadah, kjer ima prostore še danes. S selitvijo se je knjižnica preimenovala v Mestno knjižnico Izola in predstavlja kulturno, informacijsko, učno, komunikacijsko in socialno središče mesta Izole. V letu 2024 je njen fond znašal 94.747 enot gradiva, aktivnih članov pa je bilo istega leta skupno 3.273. Za uporabnike se že od preselitve pripravlja pogovorne večere *Zanimivi Izolani*, predstavitve knjig, predavanja, okrogle mize, delavnice, od leta 2015 deluje bralni klub *Kira knjiga*, knjižnica sodeluje v bralni akciji za odrasle *Primorci beremo*. Najmlajši člani se veselijo pravljčnih ur, knjižnih ugank ipd. Mestna knjižnica Izola ima v lasti posebno zbirko starih razglednic ter v hrambi zbirko starih igrač in unikatnih lutk. V okviru knjižnice so čez leta delovali ali pa še vedno delujejo raznoliki študijski krožki, kamor sodijo *Pravljčarstvo*, *Zgodbe*, *Branje ostarelim in slabovidnim v domu*, *Popotništvo*, *Beremo s starši*, *Šivilja in škarjice*, *Izolski spomini*, *Drevesa pripovedujejo* in drugi (Hrs in Kromar, 2018, str. 21–26).

Slika 1: Pred vhodom v Mestno knjižnico Izola (foto: arhiv Mestne knjižnice Izola)

3.2 ZELENE DEJAVNOSTI IN STORITVE MESTNE KNJIŽNICE IZOLA

Izola je mesto z veliko zelenimi površinami, kar se odraža tudi v delovanju Mestne knjižnice Izola, ki se je leta 2016 programsko priključila poslanstvu zelenih knjižnic, leta 2023 pa se je intenzivneje vključila v uresničevanje le-tega. Istega leta se je otvorila zeliščna pot s tremi postajami, to je pred knjižnico, pred hotelom Delfin in na Ljubljanski ulici v starem mestnem jedru, kar namiguje na povezovanje knjižnice z lokalnim okoljem (Hrs, 2023).

Delovanje, usmerjeno v zeleno knjižnico, je bilo umeščeno tudi v Strateški načrt knjižnice sprejet leta 2021. Izolska knjižnica je v samozaložbi izdala leposlovni knjigi Palma Berta (P.

Sosič Kobal) in Gozdni škratek svetuje (T. Grzetič) z namenom nagovarjanja bralcev k spoštljivejšemu odnosu do narave in svetov, ki sobivajo z nami. Knjižnica je skozi leta v okviru študijskega krožka Drevesa pripovedujejo pripravila različna predavanja ali delavnice kot so “Bolezni in škodljivci na zelenjavnem vrtu” (L. Kinkel), “O samooskrbi s hrano in semeni” (S. Lončar), “Izkušnje biodinamičnega vrtnarjenja v Izolskem vrtu in na Goriškem” (N. in Z. Mikulin), “Zakaj bakreno vrtno orodje?” (T. Kvasnik), “Ureditve zeliščnega vrta” (A. Pohlen) ali pa voden sprehod po Izoli “O drevesih za drevesa: jim gre kaj bolje?” v sodelovanju z Belo brezo - svetovanje za bivanje z naravo. Na temo naravnih materialov je bila organizirana tudi razstava slik “Vzeto iz narave”, “Zbirka rastlin v herbarijih” ter “Zelena prihodnost”, to je razstava iz recikliranih materialov, ki so jo pripravili varovanci in zaposleni varstveno delovnega centra Izola. Člani fotografske skupine Morje so že leta 2020 pripravili razstavo na temo “Čaji in mazila”, “Naša neokrnjena obala” in “Lepota narave” (Mestna knjižnica Izola, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025).

V Mestni knjižnici Izola trenutno poteka kampanja »Trajnostno v knjižnico po nagrado«, ki se v okviru Evropskega tedna mobilnosti odvija med 2. junijem in 30. oktobrom 2025. Njen namen je spodbujanje prihoda v knjižnico na trajnostni način, to je peš, s kolesom ali z javnim prevozom in kjer uporabniki zbirajo nalepke. Po petih zbranih nalepkah sledi vključitev v nagradno žrebanje za privlačne nagrade.

V nadaljevanju bodo podrobneje predstavljene nekatere zelene dejavnosti in storitve, ki so se čez leta razvijale in predstavljajo pomemben premik v smer zelene Mestne knjižnice Izola.

- Študijski krožek Drevesa pripovedujejo

Študijski krožek v okviru Mestne knjižnice Izola in pod mentorstvom Marine Hrs deluje že vrsto let z namenom ozaveščanja o pomenu dreves za življenje ljudi in planeta. Rastline in drevesa so živa bitja in zahtevajo od ljudi spoštljiv odnos za ohranjanje ravnovesja v naravi. Člani ne glede na starost ali izobrazbo na različne načine poglobljajo svoje znanje ter se notranje bogatijo. Na domači spletni strani knjižnice je kot vodilo za izbiro gradiva in učenje na voljo tudi letno posodabljan seznam knjig o drevesih, ki si jih je mogoče izposoditi. Pripravljajo se raznolika srečanja na temo zdravilnih rastlin, samooskrbe, pohodov, predavanj o ustrezni negi dreves in to vse z zavedanjem, da ljudje nismo edini prebivalci tega planeta. V okviru krožka

so se člani denimo seznanili z destilacijo sivke, hidrolati in eteričnim oljem ter pripravo, sušenjem in uporabo zelišč v kozmetiki in prehrani.

Slika 2: Pohod v okviru študijskega krožka Drevesa pripovedujejo (foto: arhiv Mestne knjižnice Izola)

- Knjižnica semen

Pod okriljem študijskega krožka Drevesa pripovedujejo in po zgledu nosilke projekta novogoriške knjižnice je bila 17. maja 2022 otvorjena knjižnica semen z namenom spodbujanja uporabnikov k aktivnemu delovanju in ustvarjanju vezi v lokalnem okolju. Velik poudarek je na pomenu samooskrbe ter sonaravnem vrtnarjenju. Izolska knjižnica semen je ob izposojevalnem pultu, kjer so vsa semena lično zapakirana v vrečke za izposajo. Največ tri različna semena dnevno si lahko izposodi vsak, ki ima veljavno članstvo, iz njih nato vzgoji rastline in pridela nova semena, katerih del nato vrne knjižnici. Aplikacija za izposajo je narejena enostavno, tako da se lahko vsak uporabnik samostojno loti izposoje, za nudenje pomoči pri denimo registraciji ali vračilu pa se vedno lahko obrne na zaposlene. V knjižnici semen so dobrodošli darovi katerihkoli domačih semen (vrtnine ali cvetje), pomembno je le, da posameznik ob prihodu pozna osnovne podatke o rastlini. Enkrat letno se organizira tudi zbiralni dan semen, letošnji je potekal v mesecu februarju. Knjižnica semen obratuje v sezoni vrtnarjenja, to je od februarja do oktobra ter deluje na zaupanju in odgovornosti posameznika. Ob omari s semeni je razstavljena tudi obsežna knjižna ponudba o vzgoji rastlin in pridobivanju semen. Novembra leta 2023 je bilo v Mestni knjižnici Izola organizirano tudi srečanje knjižnic semen v vseh slovenskih splošnih knjižnicah z namenom izmenjave dobrih praks.

Slika 3: Izolska knjižnica semen (foto: arhiv Mestne knjižnice Izola)

- Glasba rastlin

V okviru študijskega krožka Drevesa pripovedujejo že od leta 2017 deluje glasba rastlin; gre za napravo ki proizvaja nežen zvok rastlin in dreves. Nedolgo nazaj so se rastline lahko le tipale, vonjale in videle, s pomočjo naprave se jih lahko tudi sliši ter s tem doživlja v vsej njihovi veličini. Glasba se oddaja preko pretvornika, ki spreminja elektromagnetne valove rastline v glasbo ter se na ta način odziva na čustva ljudi. Razvita je bila v skupnosti Damanhur v Italiji z namenom raziskovanja senzibilnosti in inteligence rastlinskega sveta. Postavljena je na vrtu izolske knjižnice, njeni zvoki pa se širijo tudi v okolico. Mogoča je tudi “mobilna” oprema za glasbo rastlin, ki obiskuje skupine ljudi tudi zunaj zidov knjižnice, na primer v medgeneracijskih centrih, domovih za ostarele ali društvih. Sam namen naprave je torej zavedanje, da rastline kot živa bitja terjajo človekov spoštljiv odnos, saj so pri zavesti in polne življenja (Hrs, 2023).

Slika 4: Glasba rastlin na vrtu Mestne knjižnice Izola (foto: arhiv Mestne knjižnice Izola)

- Visoke grede

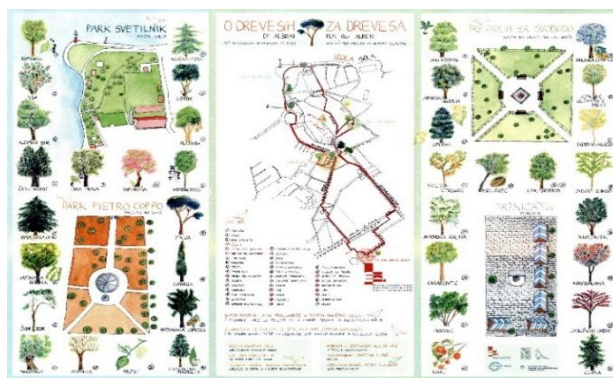
Visoke grede so bile postavljene s sredstvi pridobljenimi iz participativnega proračuna Občine Izola, kjer so o uporabi denarja odločali občani Izole in sredstvi, ki jih je pridobil študijski krožek Drevesa pripovedujejo na temo podnebnih ciljev in vsebin v vzgoji in izobraževanju pri Andragoškem centru Slovenije in Ministrstvu za okolje in prostor. Tako je bila maja leta 2023 otvorjena *“Zeliščna pot zdravilnih in aromatičnih rastlin za javno uporabo”* in kasnejše predavanja o možnostih, da Izola postane zdravilno dišeče mesto. Čez leto so bila organizirana tudi številna druga predavanja na temo samooskrbe s hrano, s semeni in z vizijo zelenega mesta. Pred vhodom v knjižnico so bile postavljene visoke grede z namenom spodbujanja trajnosti in lokalne pridelave hrane. Posajene so bile majaron, origano, kompakten origano, limonska trava, plazeči timijan, maroška meta, citronska verbena ter smilj. Prebivalci lahko vse kar raste po potrebi poberejo in uporabljajo. Le-te imajo nekakšno sprostitevno in družabno vlogo oziroma služijo kot prostor *“brezplačne trgovine na prostem”*. Vsaka rastlina ima v zemljo vkopano plastificirano QR kodo, katere povezava vodi do njenega opisa, latinskega imena, rastišča in splošne uporabe. V lanskem letu je bila organizirana tudi žetev, kasneje pa preoblikovanje z dopolnjevanjem in presaditvijo rastlin (Hrs, 2023).

Slika 5: Visoke grede v letošnjem mesecu avgustu (foto: arhiv Mestne knjižnice Izola)

- Zemljevid štirih parkov – O drevesih za drevesa

V Izoli so štirje večji parki, kjer so našla dom raznovrstna drevesa. V okviru študijskega krožka Drevesa pripovedujejo je leta 2017 nastal ročno narisani zemljevid s sledečimi parki: park ob izolskem Svetilniku, park Pietro Coppo, Trg padlih za svobodo in na mestni tržnici. V parkih so posajena različna drevesa od črnega hrasta, platane, ciprese, cedre pa vse do kakija, srebrne akacije in številnih drugih. Vsako narisano drevo ima številko in temu pripadajočo legendo s poimenovanjem. V osrednjem delu zemljevida je prikazan tloris mesta Izole, kjer se točno vidi, kje se posamezni park oziroma drevo nahaja. Zemljevid je izdala Mestna knjižnica Izola, ilustrirala pa ga je Aljoša Križ. Risbe dreves so bile izdane tudi na razglednicah in knjižnih kazalih s pesmijo *Kot drevo* avtorice Alenke Rebula (Hrs, 2023).

Slika 6: Zemljevid štirih parkov (foto: arhiv Mestne knjižnice Izola)

4 RAZISKAVA

4.1 NAMEN RAZISKAVE IN PREDPOSTAVKE

Namen raziskave je bil preveriti ali so uporabniki informirani s pojmom zelena knjižnica ter ali so seznanjeni s številnimi zelenimi dejavnostmi in storitvami s področja zelene trajnosti, ki se izvajajo v Mestni knjižnici Izola ter ali to vpliva na njihovo vedenje. Ali naredi knjižnica zadosti v smeri zelenega informiranja, izobraževanja in privabljanja sedanjih in potencialno novih uporabnikov? Ali imajo uporabniki morebitne pripombe in želje, ki služijo kot pomoč pri programskem preoblikovanju knjižnice po meri lokalne skupnosti?

Za lažje ugotavljanje dotičnih vprašanj se je oblikovalo šest predpostavk:

1. Uporabniki so seznanjeni s pojmom zelena knjižnica.
2. Uporabniki poznajo zelene dejavnosti in storitve v Mestni knjižnici Izola.
3. Mestna knjižnica Izola s svojimi zelenimi dejavnostmi in storitvami spodbuja uporabnike k bolj ozaveščenemu ravnanju do okolja.
4. Uporabniki največkrat pridobijo informacije o zelenih dogodkih/dejavnostih na domači spletni strani Mestne knjižnice Izola.
5. Uporabnike od ponujenih zelenih dejavnosti najbolj zanima zeliščarstvo, zdrava prehrana in podnebne spremembe.
6. Uporabniki bi sodelovali v projektu zelena bralna značka.

4.2 METODOLOGIJA

Raziskava je temeljila na kvantitativni metodi zbiranja podatkov z uporabo anonimnega anketnega vprašalnika, ki se je delil naključnim uporabnikom na izposojevalnem pultu v obdobju enega meseca, natančneje med 15. julijem in 15. avgustom 2025. Raziskovalni vzorec je bil oblikovan na osnovi priložnostnega vzorčenja.

Anketni vprašalnik je bil izdelan s programom za spletno anketiranje 1KA in vsebuje skupno 16 vprašanj (glej Prilogo 1), od tega 4 vprašanja demografskega tipa, 4 vprašanja o splošnih knjižnicah ter zelenih dejavnostih in storitvah ter preostalih 8 specifičnih vprašanj, ki se navezujejo na zelene dejavnosti in storitve v povezavi z Mestno knjižnico Izola. V anketnem vprašalniku imajo 4 vprašanja na voljo več odgovorov.

4.3 PREDSTAVITEV IN RAZLAGA REZULTATOV RAZISKAVE

Rezultati so bili statistično obdelani s pomočjo orodja 1KA ter predstavljeni besedilno in/ali v obliki grafov s pomočjo programa Excell.

4.3.1 Splošni demografski podatki

V prvem delu so se vprašanja nanašala na splošne demografske podatke, kamor sodi spol, starost, status in izobrazba. V raziskavi je sodelovalo skupno 105 naključno izbranih

uporabnikov, od tega 71 (68 %) anketiranih ženskega spola in 34 (32 %) anketiranih moškega spola. Starostni razpon med vprašanimi je bil od 18 let ali manj do 66 let in več. Največ, to je 47 (45 %) anketiranih uporabnikov, je bilo starih med 41 in 65 let, sledilo je 25 (24 %) starih med 27 in 40 let, 21 (20 %) starih 66 let in več, 8 (8 %) starih med 19 in 26 let ter najmanj, to je štirje (4 %), ki so bili stari 18 let ali manj. Glede na status je bilo 57 (54 %) anketiranih zaposlenih, sledilo je 30 (29 %) upokoјencev, 8 (8 %) nezaposlenih, 6 (6 %) študentov ter štirje (4 %) dijaki. Glede na izobrazbo je bilo 51 (49 %) vprašanih z višješolsko/visokošolsko/univerzitetno in 38 (36 %) s srednješolsko izobrazbo, 11 (10 %) z magisterijem/doktoratom ter 5 (5 %) z osnovnošolsko izobrazbo.

4.3.2 Splošne knjižnice v povezavi z zelenimi dejavnostmi in storitvami

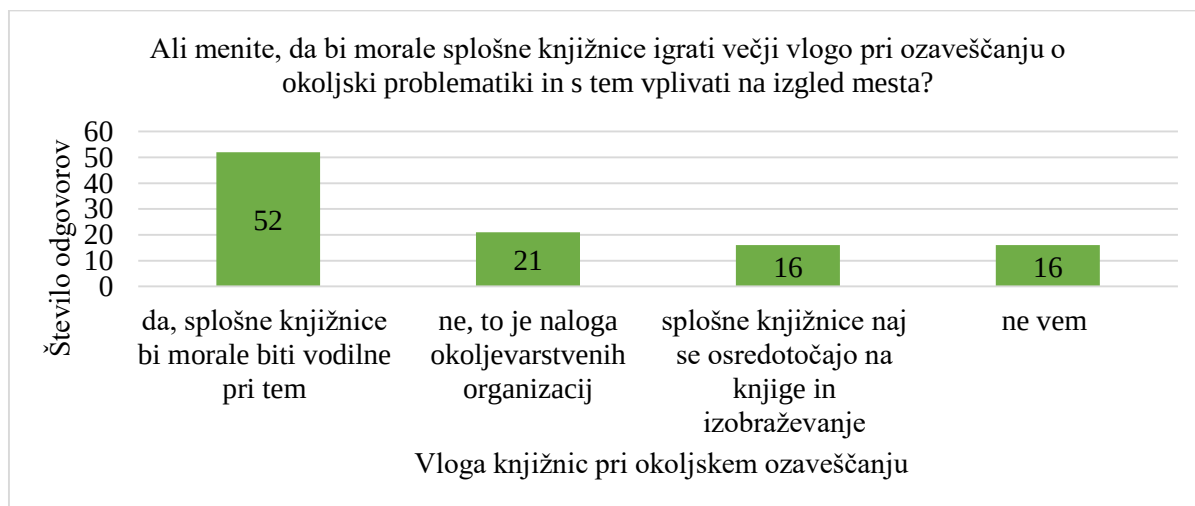
V nadaljevanju so sledila vprašanja splošnega tipa, na primer katere storitve najpogosteje koristijo v splošni knjižnici, ali bi morale imeti splošne knjižnice večjo vlogo pri ozaveščanju o okoljski problematiki, ter kaj razumejo pod pojmom zelena knjižnica.

Prvo vprašanje se je nanašalo na najpogostejše storitve v splošni knjižnici, kjer je bilo možnih več odgovorov. Slika 7 prikazuje, da jih največ, to je 96 (91 %) vprašanih pride zaradi izposoje knjig, 32 (30 %) zaradi udeležb na predavanjih ali delavnicah, 21 (20 %) zaradi uporabe računalnika in/ali interneta, 17 (16 %) zaradi učenja ali branja ter eden (1 %), ki prihaja v knjižnico pisat in ustvarjat.

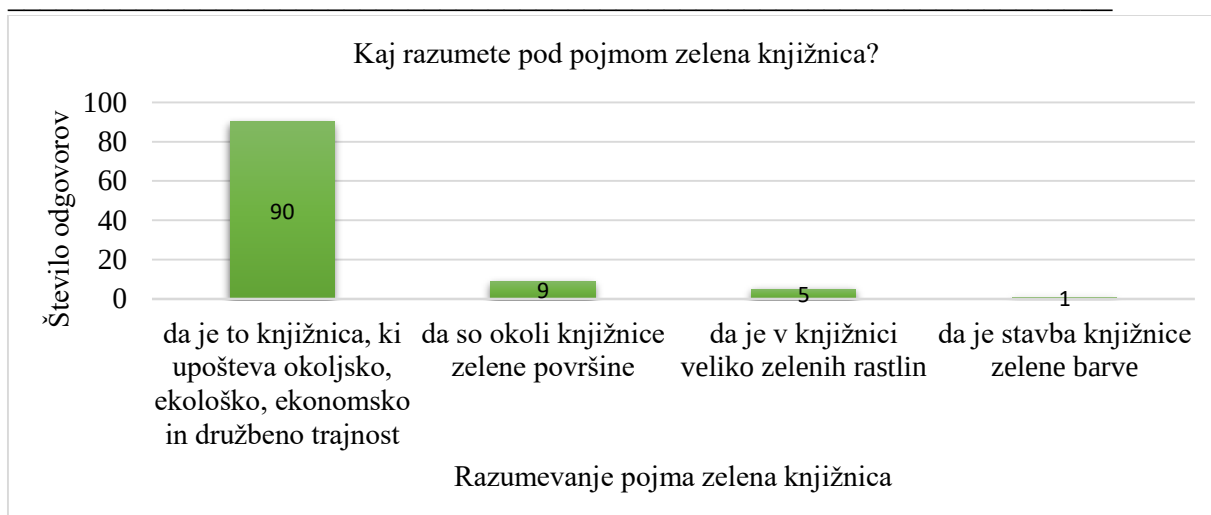
Slika 7: Najpogosteje uporabljene storitve v knjižnici

Sledilo je vprašanje, kjer so morali vprašani izraziti mnenje glede tega ali bi morale splošne knjižnice igrati večjo vlogo pri ozaveščanju o okoljski problematiki in s tem vplivati na sam izgled mesta. Slika 8 prikazuje, da se 52 (50 %) vprašanih strinja s trditvijo, da bi morale biti splošne knjižnice vodilne pri tem, 21 (20 %) jih meni, da je to naloga okoljevarstvenih organizacij, 16 (15 %) jih meni, da bi se morale splošne knjižnice osredotočiti na knjige in izobraževanje ter 16 (15 %) vprašanih na to nima mnenja.

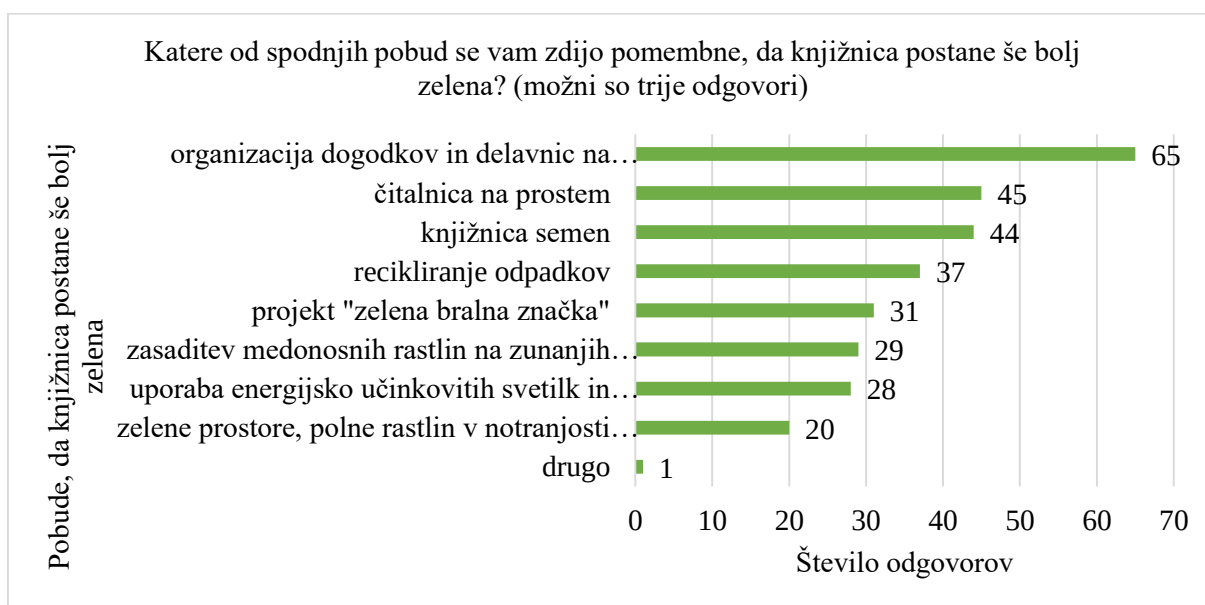
Slika 8: Vloga knjižnic pri okoljskem ozaveščanju

Naslednje vprašanje, ki se je nanašalo na poznavanje pojma zelena knjižnica, je nazorno prikazano na Sliki 9. Skupno 90 (85 %) vprašanih je odgovorilo, da je zelena knjižnica tista, ki upošteva okoljsko, ekološko, ekonomsko in družbeno trajnost. Na drugem mestu je 9 (9 %) vprašanih odgovorilo, da je to knjižnica, kjer so v njeni okolici zelene površine, 5 (5 %) vprašanih je odgovorilo, da so to knjižnice, ki imajo v notranjosti veliko zelenih rastlin in le eden (1 %), da je to knjižnica katere fasada krasi zelena barva.

Slika 9: Razumevanje pojma zelena knjižnica

V nadaljevanju je sledilo vprašanje o pobudah, ki se zdijo vprašanim pomembne, da bi knjižnica postala še bolj zelena in kjer so imeli anketirani na izbiro tri možne odgovore. Slika 10 prikazuje, da se 65 (62 %) zdi odlična pobuda organizacija dogodkov in delavnic na temo ekologije in trajnosti, 45 (43 %) vprašanih se je odločilo za čitalnico na prostem, 44 (42 %) jih je obkrožilo knjižnico semen, 37 (35 %) recikliranje odpadkov, 31 (30 %) zeleno bralno značko, 29 (28 %) zasaditev medonosnih rastlin na zunanjih površinah, 28 (27 %) uporabo energijsko učinkovitih svetilk in naprav ter 20 (19 %) vprašanih je obkrožilo zelene prostore, polne rastlin v notranjosti knjižnice. Eden (1 %) je odgovoril, da bi bilo treba preiti na e-zadolžnice in e-račune.

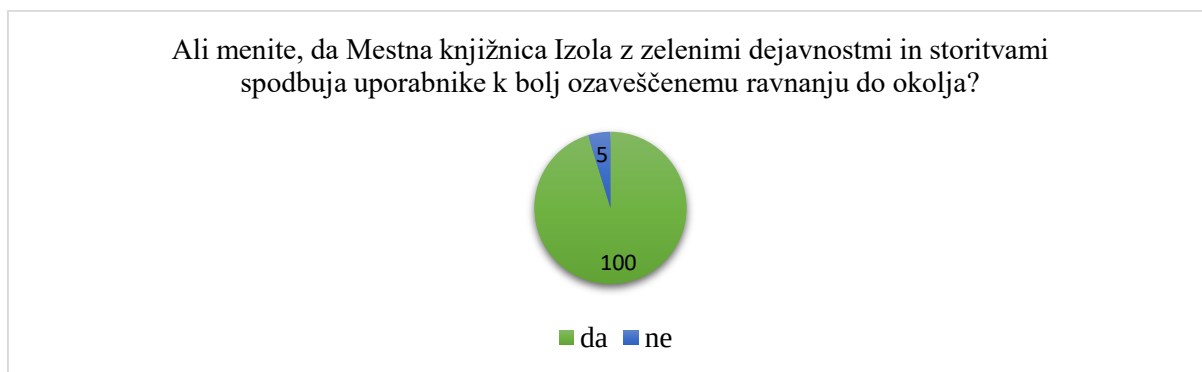

Slika 10: Pobude, da bi knjižnica postala še bolj zelena

4.3.3 Zelene dejavnosti in storitve v Mestni knjižnici Izola ter njihov vpliv na uporabnike

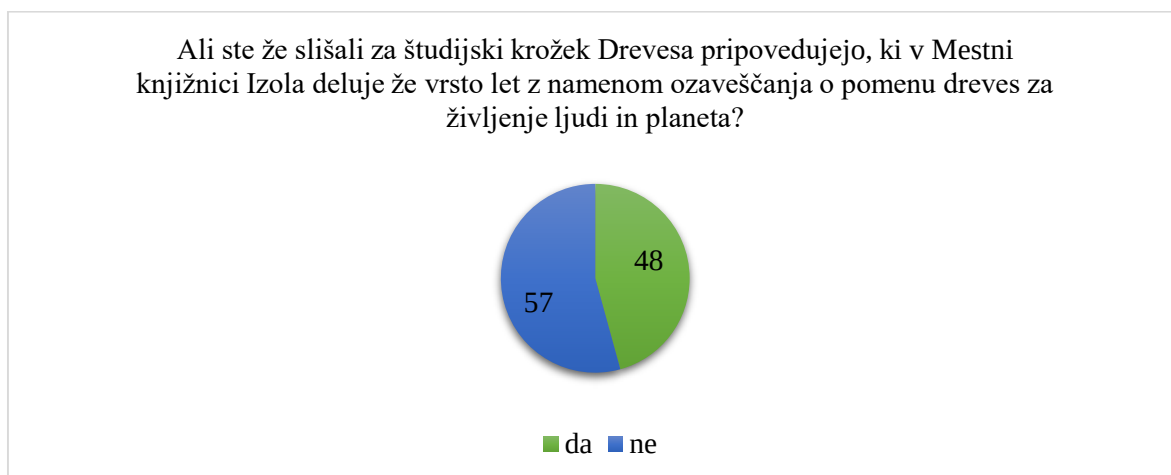
V nadaljevanju bodo prikazani rezultati, ki se nanašajo na vprašanja povezana z zelenimi dejavnostmi in storitvami v Mestni knjižnici Izola in njihovim vplivom na uporabnike.

Na Sliki 11 so prikazani rezultati, ki se tičejo mnenja o tem, ali Mestna knjižnica s svojimi zelenimi dejavnostmi in storitvami spodbuja uporabnike k bolj ozaveščenemu ravnanju do okolja. 100 (95 %) vprašanih je odgovorilo pritrdilno, 5 (5 %) pa nikalno.

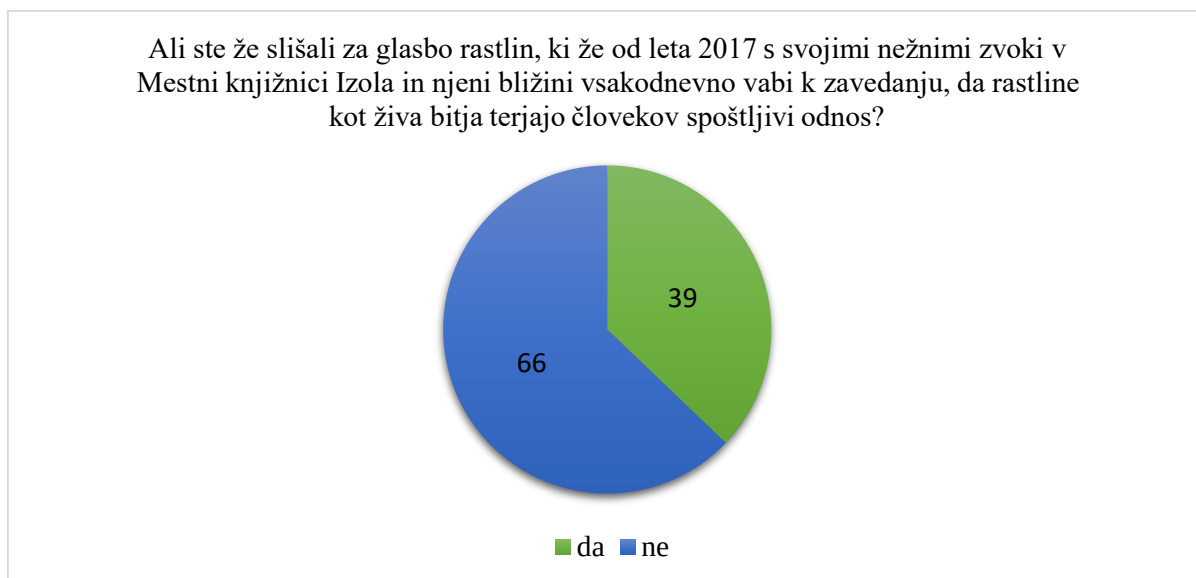
Slika 11: Mnenje o tem, da Mestna knjižnica Izola z zelenimi dejavnostmi in storitvami spodbuja uporabnike k bolj ozaveščenemu ravnanju do okolja

Naslednje vprašanje se je navezovalo na to, ali so uporabniki seznanjeni s študijskim krožkom Drevesa pripovedujejo, ki se že vrsto let izvaja v Mestni knjižnici Izola. Na Sliki 12 so prikazani rezultati, iz katerih je razvidno, da 48 (46 %) vprašanih krožek pozna, 57 (54 %) pa ne pozna.

Slika 12: Poznavanje študijskega krožka Drevesa pripovedujejo med uporabniki Mestne knjižnice Izola

Sledilo je vprašanje o poznavanju glasbe rastlin, ki že vrsto let vabi k zavedanju, da rastline kot živa bitja terjajo človekov spoštljiv odnos. Rezultati kažejo, da 39 (37 %) vprašanih glasbo rastlin pozna, 66 (63 %) pa ne pozna.

Slika 13: Poznavanje glasbe rastlin med uporabniki Mestne knjižnice Izola

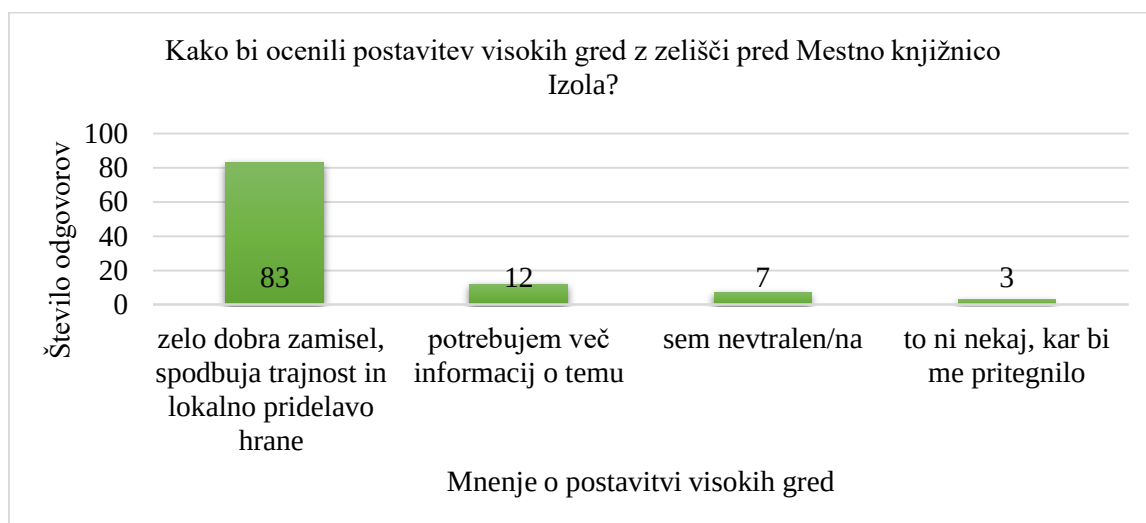
Sledilo je vprašanje, ki se je navezovalo na poznavanje storitve knjižnice semen, kjer Slika 14 prikazuje, da jih 59 (56 %) storitev pozna, medtem ko jih 46 (44 %) ne pozna.

Slika 14: Poznavanje knjižnice semen med uporabniki Mestne knjižnice Izola

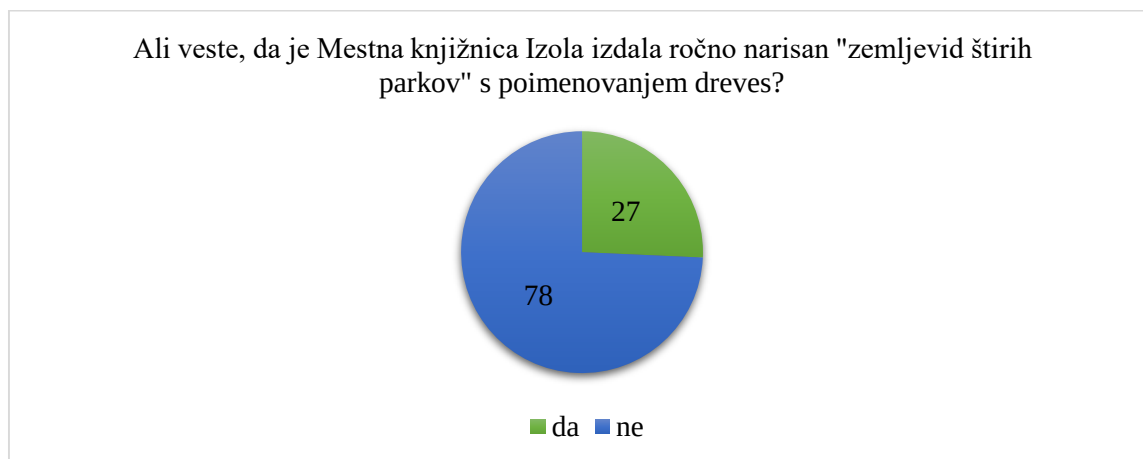
Naslednje vprašanje se je navezovalo na mnenje o visokih gredah z zelišči, ki so postavljene pred vhodom v Mestno knjižnico Izola. Slika 15 prikazuje, da je 83 (79 %) vprašanih takih, ki menijo da je to zelo dobra zamisel, 12 (11 %) jih je izrazilo željo, da potrebujejo več informacij

o tem, 7 (7 %) vprašanih je nevtralnih, medtem ko trije (3 %) nimajo interesa in se jim visoke grede ne zdijo nekaj, kar bi jih pritegnilo.

Slika 15: Ocena visokih gred z zelišči pred Mestno knjižnico Izola

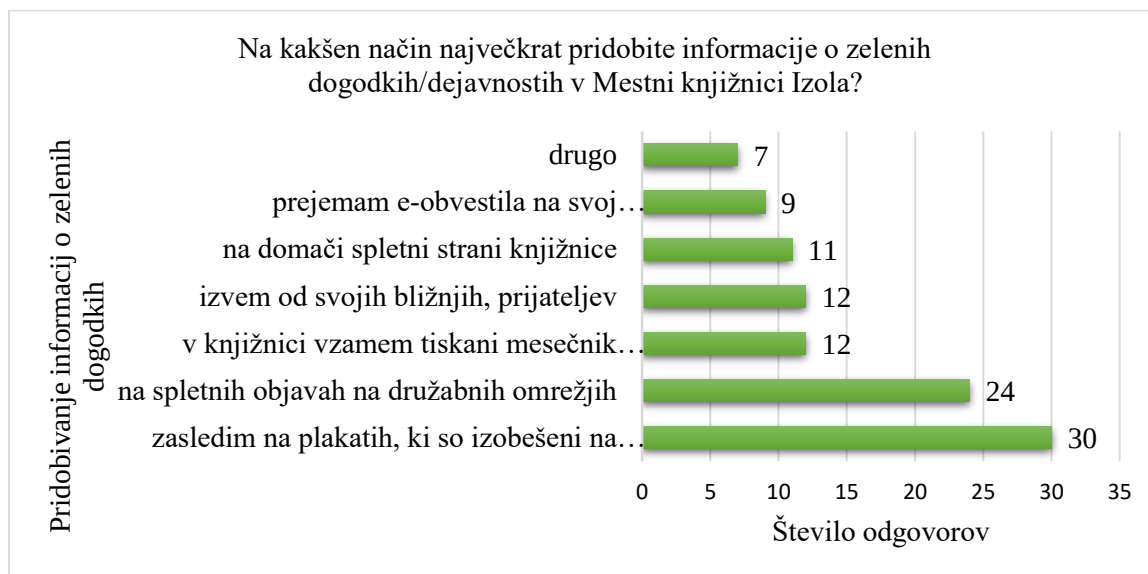
Naslednje vprašanje se je dotikalo poznavanja ročno narisane izolskega "zemljevida štirih parkov" s poimenovanjem dreves, ki ga je izdala Mestna knjižnica Izola. Slika 16 prikazuje, da 27 (26 %) vprašanih zemljevid pozna, 78 (74 %) pa zemljevida ne pozna.

Slika 16: Poznavanje »zemljevida štirih parkov« med uporabniki Mestne knjižnice Izola

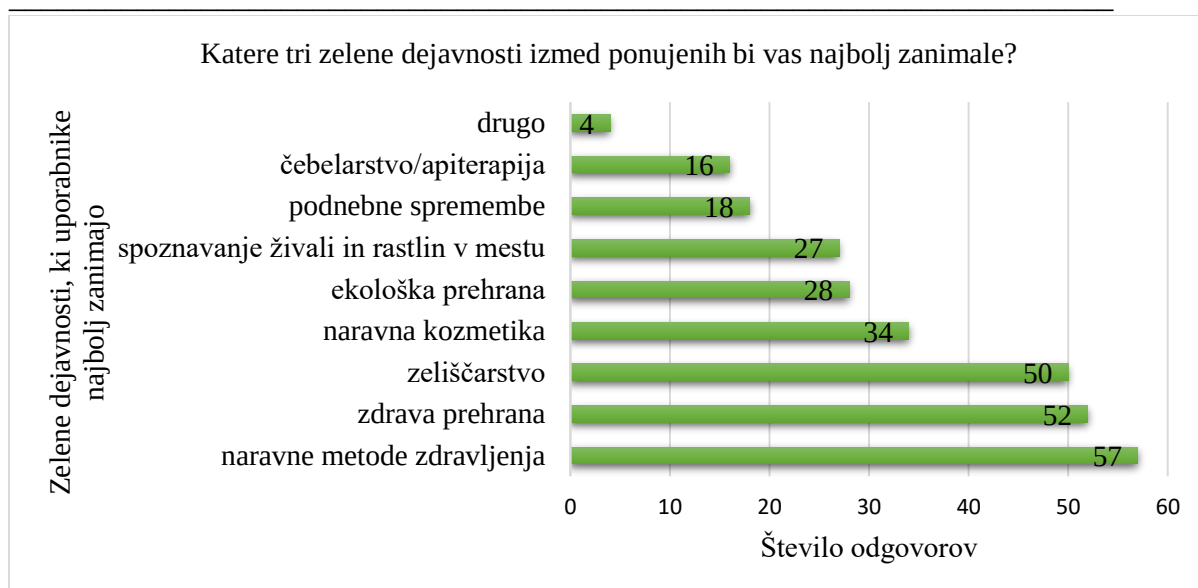
Sledilo je vprašanje o tem kako pridejo vprašani do informacij o zelenih dejavnostih in storitvah v Mestni knjižnici Izola. Slika 17 prikazuje, da jih največ, to je 30 (29 %), izve preko plakatov, ki so izobešeni na oglasnih deskah po knjižnici, 24 (23 %) je takih, ki informacije zasledijo preko spletnih objavah na družbenih omrežjih, 12 (11 %) jih izve tako, da v knjižnici vzamejo

tiskani mesečnik prireditve, 12 (11 %) jih izve od svojih bližnjih in prijateljev, 11 (10 %) jih zasledi na domači spletni strani knjižnice ter 9 (9 %) je takih, ki prejemajo e-obvestila na svojih elektronskih naslovih. Preostalih 7 (7 %) je odgovorilo sledeče: en je član študijskega krožka Drevesa pripovedujejo in tam izve, dva nikjer ne prejmeta informacij, dva temu ne sledita saj stanujeta drugje, enega obvešča knjižničar na izposojevalnem pultu ter eden, ki prebere informacije v lokalnem tedniku Mandrač.

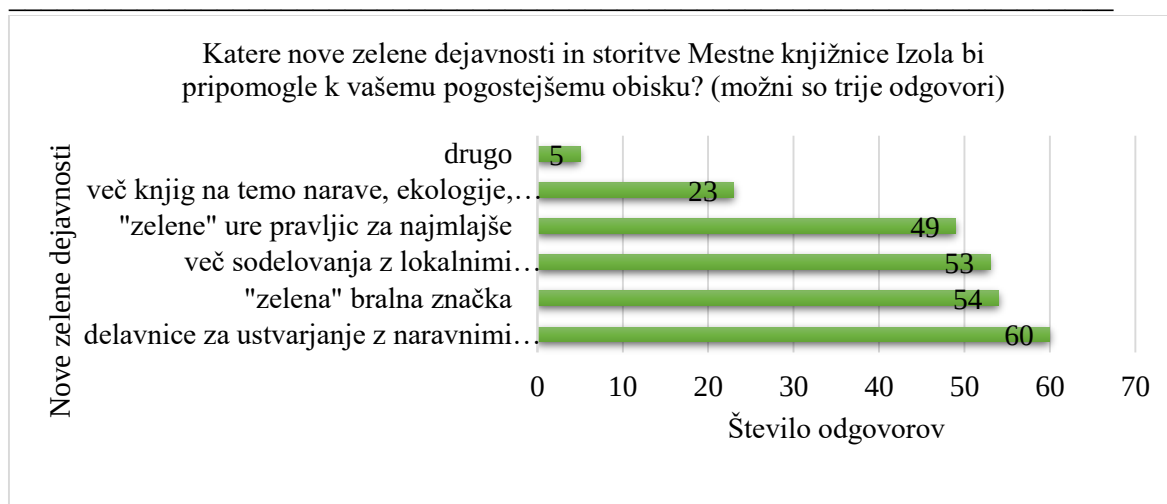
Slika 17: Načini pridobivanja informacij v zvezi z zelenimi dogodki/dejavnostmi v Mestni knjižnici Izola

Naslednje vprašanje je imelo na voljo največ tri odgovore in se je dotikalo tega, kaj bi vprašane izmed ponujenih zelenih dejavnosti najbolj zanimalo. Na Sliki 18 jih je 57 (54 %) izrazilo zanimanje za naravne metode zdravljenja, 52 (50 %) za zdravo prehrano, 50 (48 %) za zeliščarstvo, 34 (32 %) za naravno kozmetiko, 28 (27 %) za ekološko prehrano, 27 (26 %) za spoznavanje živali in rastlin v mestu, 18 (17 %) za podnebne spremembe, 16 (15 %) za čebelarstvo/apiterapijo ter štirje (4 %), ki so obkrožili odgovor "drugo".

Slika 18: Dejavnosti, ki bi uporabnike Mestne knjižnice Izola najbolj zanimale

Zadnje vprašanje se je nanašalo na izbiro treh izmed ponujenih novih zelenih storitev, ki bi pripomogle k pogostejšemu obisku Mestne knjižnice Izola. Na Sliki 19 je razvidno, da je največ vprašanih, 60 (57 %), obkrožilo delavnice za ustvarjanje z naravnimi materiali, 54 (51 %) jih je obkrožilo zelena bralna značka, 53 (50 %) več sodelovanja z lokalnimi okoljevarstvenimi organizacijami, 49 (47 %) jih je obkrožilo zelene ure pravljič za najmlajše, 23 (22 %) več knjig na temo narave, ekologije in trajnostnega razvoja ter 5 (5 %) je takih, ki so obkrožili opcijo drugo ter poleg dopisali "pravljlična pot od knjižnice do mesta" ali pa delavnice, povezane s trajnostjo (primer: izmenjevalnica oblačil) ali pa več kritične literature. Eden izmed vprašanih ni izrazil nobene posebne želje ali ideje.

Slika 19: Nove zelene dejavnosti/storitve, ki bi pripomogle k pogostejšemu obisku uporabnikov Mestne knjižnice Izola

5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI

Anketa je kljub temu, da je zajela le 105 naključnih in anonimnih uporabnikov, velik pokazatelj, da Mestna knjižnica Izola s svojim delovanjem stremi v pravo oziroma zeleno smer. V nadaljevanju sledi interpretacija oziroma potrditev ali zavrnitev zastavljenih šestih predpostavk.

Prva predpostavka, ki pravi, da so uporabniki seznanjeni s pojmom zelena knjižnica, je bila potrjena, saj je kar 85 % vprašanih odgovorilo, da je to knjižnica, ki upošteva okoljsko, ekološko, ekonomsko in družbeno trajnost. Da je zelena knjižnica tista, ki ima v okolici zelene površine jih je odgovorilo 9 %, kar je prav gotovo posledica tega, da je izolska knjižnica obdana s travniki, pešpotmi, drevesi in otroškimi igrišči. Knjižnica leži v samem osrčju stanovanjskega naselja Livade, stran od prometnih cest in mestnega vrveža.

Druga predpostavka, ki pravi, da uporabniki poznajo zelene dejavnosti in storitve v Mestni knjižnici Izola, je bila delno potrjena in delno zavrnjena. Med bolj poznanimi dejavnostmi in storitvami sodi knjižnica semen, na katero je pritrdilno odgovorilo 56 % anketiranih. Ta rezultat je spodbuden, saj nakazuje, da več kot polovica vprašanih storitev pozna in jo dejansko tudi uporablja. Morda bi bilo smiselno razmisliti o ažuriranem objavljanju seznama vseh semen na domači spletni strani knjižnice, ki so tisti trenutek na voljo za izposajo. Na ta način bi uporabniki imeli večjo preglednost, morda bi ob tem doživeli pozitivno uporabniško izkušnjo. Mestna knjižnica Izola s storitvijo knjižnica semen pomembno prispeva k zavesti o samooskrbi,

ki je dandanes še kako pomembna. Prav tako je bila postavitev visokih gred z zelišči pred vhodom v knjižnico v 79 % potrjena. Vprašanim se zdi take vrste pridobitev dobrodošla, saj spodbuja trajnost, lokalno pridelavo hrane ter je eden od vzgojno izobraževalnih načinov, ki prispevajo h kakovosti bivanja v stanovanjskem naselju Livade ter mestu Izola nasploh. Tako uporabniki knjižnice kot mimoidoči se vsakodnevno sprehajajo mimo gred, ki stojijo na strateško dobri lokaciji, to je med glavnim vhodom v knjižnico in pešpotjo, ki vodi proti centru Izole. Tako odrasli kot otroci spoznavajo izgled visokih gred ter zelišča oziroma dišavnice in njihovo rast. Po potrebi lahko rastline tudi naberejo, uporabijo pri kuhi ali posušijo. V toplejših mesecih se velikokrat ustavijo, usedejo na bližnje klopce in opazujejo metulje ali čebele, ki se zadržujejo na cvetoči sivki. V anketi je 11 % vprašanih izrazilo željo po več informacijah o visokih gredah, kar kaže, da bi bilo smiselno pripraviti še kakšno dodatno predstavitev in še enkrat podrobneje predstaviti samo funkcijo postavitve, 7 % anketiranih je ostalo nevtralnih ter 3 %, ki niso izkazali posebnega interesa, kar pomeni, da lahko mnenje še vedno spremenijo, morda z drugačnim pristopom. Kar se tiče študijskega krožka Drevesa pripovedujejo, je bilo pritrdilnih odgovorov nekaj manj kot polovica, to je 46 %. Rezultat je spodbuden, saj je še vedno veliko takih, ki dejavnost poznajo in se jim zdi odlična priložnost za prijetno druženje v povezavi z naravo, krepitev trajne zavesti, lokalne povezanosti in identitete. Pod njegovim okriljem je bila oblikovana vrsta zelenih dejavnosti in storitev, ki se v knjižnici dejansko izvajajo in pozitivno vplivajo na uporabnike ne glede na status, izobrazbo, starost ali spol. Nasprotno torej med manj znane zelene dejavnosti in storitve sodita glasba rastlin in ročno narisane »zemljevid štirih parkov«. Glasba rastlin je poznana 37 % vprašanim. V knjižnici in pred njo glasba rastlin odzvanja skoraj vsakodnevno, za promocijo je poskrbljeno tudi pri projektu Rastem s knjigo, ko pridejo vsakoletno v knjižnico vsi prvi letniki izolskih srednjih šol in se med drugim seznanijo tudi s to vrsto storitve. Prav tako v okviru bibliopedagoških ur Marina Hrs predstavlja storitev vzgojiteljem, dijakom Srednje šole Izola in ostalim srednješolcem. Tako so denimo v letu 2022 Mestno knjižnico Izola obiskali ormoški dijaki z učiteljicami. Glasba rastlin je bila v letu 2022 tudi predstavljena na skupnem srečanju študijskih krožkov Andragoškega centra Slovenije. Na voljo je tudi že prej omenjena »mobilna« glasba rastlin, ki doseže tudi tiste, ki morda do knjižnice ne morejo priti sami, denimo starostniki v domovih upokojencev. Do sedaj je bilo s strani Marine Hrs organizirano potopisno predavanje »Moja Istra, pravljica in glasba rastlin«, namenjeno skupini za samopomoč »Pot k okrevanju« v izolski bolnišnici ter na sedežu Društva bolnikov z osteoporozo Obalno-Kraške regije v Kopru. Glasba rastlin je nežno zaigrala tudi na srečanju rejniških družin v Portorožu ali pa na

sedežu Društva ljubiteljev kulturne in naravne dediščine Anbot v Piranu. Morda bi se kot dodatek lahko postavila še dodatna informacijska tabla z osnovnim opisom ali pa s QR kodo za poslušanje preko slušalk. Izolska knjižnica ima vlogo posrednika med naravo in tehnologijo ter podpira čuječnost, ki je v današnjem hitrem tempu življenja še kako dragocena. »Zemljevida štirih parkov« ne pozna 74 % vprašanih, kar nakazuje na potrebo po večji promociji. Letos bo knjižnica ponatisnila zemljevid in mu dodala štiri pravljičice z opisi dreves. Izola je manjše obmorsko mesto z veliko zelenimi površinami, kjer je posajenih ogromno raznolikih dreves, o tem priča tudi sama izdaja omenjenega zemljevida. Pobuda, da bi vsi Izolani in tudi obiskovalci mesta bili seznanjeni s posajenimi drevesi (lokalno floro), je več kot odlična, saj bogati skupnost in spodbuja zeleno ozaveščenost. Dobrodošlo bi bilo, da bi lahko na domači spletni strani knjižnice, kjer je objavljen digitaliziran zemljevid z dvojnim klikom na posamezno drevo, bili preusmerjeni na njegov opis, zanimivosti ali povezave do knjig, ki se tičejo te tematike in so na voljo za izposajo.

Tretja predpostavka, ki pravi, da Mestna knjižnica Izola s svojimi zelenimi dejavnostmi in storitvami spodbuja uporabnike k bolj ozaveščenemu ravnanju do okolja, je bila potrjena, saj je na vprašanje pritrdilno odgovorilo kar 95 % vprašanih. Ta rezultat je izjemen pokazatelj, da knjižnica deluje v pravo smer, to je kot okoljsko ozaveščena ustanova in je tako odlična popotnica za vse sedanje in prihodnje zelene projekte. Na obravnavano predpostavko se lahko navežejo tudi rezultati vprašanja o splošnih knjižnicah in njihovi vodilni vlogi pri ozaveščanju o okoljski problematiki in vplivu na samo podobo mesta. Kar polovica vprašanih je odgovorila pritrdilno, kar kaže na zaupanje uporabnikov v njeno pomembno vlogo v družbi, ki se nenehno spreminja in nadgrajuje.

Četrta predpostavka, ki pravi, da uporabniki Mestne knjižnice Izola največkrat pridobijo informacije o zelenih dogodkih/dejavnostih na domači spletni strani knjižnice, je bila zavrnjena, saj je tako odgovorilo zgolj 10 % vprašanih. Rešitev v nasprotno bi bila grafično atraktivnejša izpostavitve oziroma s slikami in barvami obogatena domača spletna stran. Največ, to je 29 % vprašanih, zasledi informacije na plakatih, ki so izobešeni na oglasnih deskah v knjižnici. Ti se ažurno menjujejo in visijo na štirih dobro vidnih mestih, tako da prav vsakemu ob obisku padejo v oči. Nahajajo se na oknih, tako da so vidni tudi, ko je knjižnica zaprta, ob vhodu/izhodu knjižnice, v bližini čitalnice in ob kavomatu. Na družabnih omrežjih informacije zasledi 23 % vprašanih, kar ne preseneča glede na sodobni stil življenja. Le 9 % vprašanih prejema e-

obvestila na svoj elektronski naslov, kar nakazuje, da bi bilo morda potrebno dodatno ponujanje možnosti za vključitev na seznam prejemnikov izolskih knjižničnih novic. Omembe vrednih je še 7 % vprašanih, ki so odgovorili "drugo", med katerimi je nekdo dopisal, da je na tekočem s pomočjo lokalnega tednika Mandrač ter nekdo, ki je odgovoril, da je član študijskega krožka Drevesa pripovedujejo, kjer prejema vse potrebne informacije. Rezultati obravnavane predpostavke so pomemben pokazatelj informacijskih navad izolskih uporabnikov, vsekakor je nujno, da poteka obveščanje v kombinaciji obojega, tako digitalnega kot analognega in da zajame čimvečjo populacijo prebivalcev Izole. Ena od rešitev je tudi deljenje promocijskih letakov v vse domače nabiralnike ali pa sodelovanje na različnih sejnih, ki promovirajo naravo (denimo Primorski sejem), morda bi bilo smiselno na vseh knjižničnih prireditvah obiskovalce opomniti ali predstaviti zeleno obarvan program ali pa načrtno obiskati šole, društva in organizacije z namenom promocije sledečega. Zanimivo bi bilo v promocijske namene organizirati tudi t. i. »Zeleni teden«, kjer bi vsak dan v tednu bila predstavljena ena zelena dejavnost in storitev, ki se izvaja z namenom približevanja čimvečjemu številu uporabnikov.

Peta predpostavka, ki pravi, da uporabnike od ponujenih zelenih dejavnosti najbolj zanimajo zeliščarstvo, zdrava prehrana in podnebne spremembe, je bila delno potrjena in delno zavrnjena. Vprašani so lahko obkrožili največ tri odgovore in izmed ponujenih jih je največ, to je 54 %, izrazilo zanimanje za naravne metode zdravljenja. Ljudje se vsakodnevno soočajo z različnimi zdravstvenimi izzivi in iščejo alternativne načine, kako na naraven način lajšati ali celo odpraviti zdravstvene težave. V lanskem letu je bilo v ta namen na primer organizirano predavanje z naslovom »Res lahko sami nadzorujemo bolečino?« magistric Tjaše Ravnikar. V nadaljevanju je polovica vprašanih obkrožila odgovor »zdrava prehrana«, ki gre z roko v roki z zanimanjem za naravne metode zdravljenja. Knjižnica je lahko pomemben vir informacij o preverjenih naravnih oblikah zdravljenja in zdravem življenjskem slogu z različnimi dogodki, predavanji ali strokovno literaturo. 48 % vprašanih je obkrožilo tudi »zeliščarstvo«, ki se lahko naveže s prej omenjenimi visokimi gredami in so lahko osnova za nadgradnjo. Presenetljivo pa je, da so podnebne spremembe, kljub prisotnosti v množičnih medijih, zanimive le 17 % vprašanim. To lahko razumemo v smislu, da ljudi veliko bolj zanimajo teme, ki se jih dotikajo osebno, kot tiste, ki so nekoliko oddaljene. 26 % vprašanih je izrazilo željo po boljšem (s)poznavanju živali in rastlin v Izoli, kar je mogoče povezati s prej omenjenim "*zemljevidom štirih parkov*", ki predstavlja odlično izhodišče za nadaljne udejstvovanje. Med vprašanimi je bilo 4 % takih, ki so obkrožili "drugo" in je nekdo predlagal, da bi se lahko glede na to, da je

Izola obmorsko mesto, več pozornosti namenilo skrbi za morje in morske živali. Slednje Mestna knjižnica Izola uresničuje z večkratno organizacijo predavanj gostujočih strokovnjakov iz Morske biološke postaje Piran. Prav tako je bila v “vitriini ustvarjalnosti” pripravljena ekološka razstava “Morje se utaplja”. Leta 2023 je bila na svetovni dan oceanov pripravljena tudi razstava knjig, ki jih ima izolska knjižnica v svojem fondu.

Šesta predpostavka ki pravi, da bi uporabniki sodelovali v projektu zelena bralna značka, ni bila ne potrjena in ne zavrnjena, saj je nanjo tako odgovorilo 51 % vprašanih. *Eko bralna značka* v Sloveniji že obstaja in je namenjena tako vrtčevskim kot šoloobveznim otrokom z namenom spodbujanja branja literature z ekološko tematiko, ki prispeva k razvoju okoljskega izobraževanja. Po podobnem principu bi bilo zanimivo organizirati tudi zeleno bralno značko za odrasle, kjer bi se na bralnem seznamu našlo tako leposlovje s tematiko narave kot strokovna literatura na temo denimo ekologije in trajnosti (zaradi dvojezičnosti tudi v italijanskem jeziku). Gradivo bi lahko bilo vezano na doživetja (npr. pohodi) ali na zaprtost knjižnice semen, ki pozimi ne obratuje. Tako bi ravno v zimskem času, ko vrt in vrtničkarji počivajo potekala bralna značka, kjer bi vsi tisti, ki bi prebrali določeno število knjig, na zaključni prireditvi prejeli posebno priznanje in v dar denimo določena semena iz knjižnice semen, ki bi jih lahko nato posadili na domačem vrtu. Največ, to je 57 % vprašanih, je izrazilo željo po ustvarjanju z naravnimi materiali, ki povezujejo naravo, umetnost in trajnost. Tu bi morda lahko omenili kreativnost iz naplavljenega lesa ali školjk, nabranih gozdnih plodov, izdelavo zeliščnega papirja, naravno kozmetiko, izdelavo herbarija in podobno. Polovica vprašanih je izrazila željo po večjem sodelovanju z lokalnimi okoljevarstvenimi organizacijami, saj je lahko le s skupnimi močmi uspeh zagotovljen. Mestna knjižnica Izola je že denimo v okviru študijskega krožka Drevesa pripovedujejo sodelovala s krajinsko arhitektko in naravovarstvenico Tino Trampuš z naslovom “Kako žive so naše žive meje?” z namenom izbora grmovnic in dreves v urbanem okolju. Morda bi se lahko izolska knjižnica povezala tudi z Univerzo na Primorskem, kjer na Fakulteti za naravoslovje, matematiko in informacijske tehnologije obstaja smer biodiverziteta in bi lahko z gostujočimi profesorji ali študenti oblikovali pogovorne “Zelene večere”. Zanimarljivih ni niti 47 % vprašanih, ki so izrazili željo po zelenih urah pravljič za najmlajše, ki povezuje branje, ustvarjalnost in naravo. To je bilo že večkrat izvedeno v okviru “Popoldanskega pripovedovanja pravljič na svetilniku”, saj je bila vsa pozornost usmerjena v ljudske pravljice o drevesih. Po pravljičah je sledil pogovor ter ustvarjanje, pogosto tudi v povezavi z recikliranjem. Tako je bila v preteklosti v izolski knjižnici izvedena delavnica

izdelovanja ptičje krmilnice iz odpadne plastenke, v decembrskem času pa je bilo organizirano prav tako iz odpadne plastenke izdelovanje novoletnih okraskov. Omembe vreden je tudi odgovor “drugo”, kjer je nekdo denimo dopisal, da bi bila odlična ideja organizacija “pravljичne poti od knjižnice do mesta” za otroke ali odrasle in kjer bi lahko vključili različne pravljичne junake ali pa poezijo, ki govori o naravi. K sodelovanju bi lahko povabili vrtce, osnovne šole, različna društva ali lokalne umetnike. Nekdo je ob odgovoru “drugo” dopisal, da bi se mu zdela odlična ideja organizacija izmenjevalnice oblačil s poudarkom na čistih in dobro ohranjenih kosih. To v Izoli že nekaj časa deluje pod okriljem Komunale Izola oziroma Centra uporabnih predmetov (CUP), ki ozavešča o tem, da ni vsak odrabljen tekstilni izdelek ali obutev nujno odpadek in spodbuja izmenjavo v čim večji meri novim uporabnikom. Mestna knjižnica Izola je v sodelovanju s CUP-om pred leti že imela razstavo izdelkov iz odrabljenih oblačil.

Raziskava se je osredotočala na trenutno stanje poznavanja in zadovoljstva uporabnikov Mestne knjižnice Izola z obstoječimi zelenimi dejavnostmi in storitvami ter na njihove morebitne potrebe in želje. Rezultati so kljub majhnemu raziskovalnemu vzorcu dragocen vir informacij za nadaljne zeleno udejstvovanje ter kot vir navdiha drugim knjižnicam po Sloveniji, ki že ponujajo zelene dejavnosti in storitve, kot tudi tistim, ki se šele spogledujejo z zamislijo ozaveščanja o okoljski trajnosti oziroma problematiki. Mestna knjižnica Izola s svojim delovanjem prispeva k razvoju zelenih praks ter k izboljšanju zdravja in dobrega počutja lokalne skupnosti. Njeno udejstvovanje je ključnega pomena za izobraževanje in vsakodnevno ozaveščanje uporabnikov in prebivalcev Izole nasploh. Izolska knjižnica je ubrala pravo pot, ki jo mora nadaljevati.

V prihodnje bomo v okviru študijskega krožka Drevesa pripovedujejo še naprej ozaveščali uporabnike (in posledično širšo javnost) o pomenu dreves za življenje ljudi na planetu in v mestu Izola. Z različnimi akcijami želimo kot leta poprej vplivati na različne ciljne skupine ljudi, da bi spremenili zavest in odnos do rastlin in dreves, ko jim predvajamo glasbo rastlin, z učnimi pohodi, izdajo publikacij, promocijo in predavanji. Še naprej bomo dopolnjevali seznam leposlovnih in strokovnih knjig na temo zelenega ter na ta način obogatili že obstoječo knjižno ponudbo. Glasbo rastlin bomo tudi v prihodnje predvajali raznolikim skupinam otrok ali odraslim na vrtu in v prostorih knjižnice ali pa jih obiskovali s pomočjo »mobilne« glasbe rastlin. Njeni nežni zvoki se bodo v prihodnje širili tudi v neposredni okolici knjižnice oziroma pred njenimi vhodnimi vrati. Prav tako bomo nadaljevali s tematsko obarvanimi knjižničnimi

razstavami o drevesih in ostalih rastlinah ter z drugimi razstavami, denimo razstave fotografij na temo narave. Ob posebnih dnevih, npr. ob Dnevu zemlje ali Dnevu za spremembe bomo še posebno pozorni na zeleno obarvane dogodke, dejavnosti in storitve. Tudi v prihodnje bomo objavljali tematsko zeleno obarvane članke v lokalnih medijih (denimo Mandrač, Bobnič, Primorske novice) ali medijih, ki so trajnostno obarvani ter izobraževali in ozaveščali ljudi o pomembnosti samooskrbe in sonaravnega vrtnarjenja. Prav gotovo bomo tudi v prihodnje skrbeli za še pestrejšo izbiro semen v knjižnici semen, ki predstavlja ogromen prispevek k ohranjanju avtohtonih vrst in biodiverzitete. Tudi gradivo, ki je razstavljeno ob knjižnici semen se bo še naprej ažurno dopolnjevalo in nadgrajevalo. V tekočem in prihodnjem letu bodo izvedeni raznoliki izobraževalni in akcijski cilji. Med njimi se bodo v okviru študijskega krožka člani učili o praktični uporabi nekaterih divjih plodov, v bližnji okolici Mestne knjižnice Izola bomo v sodelovanju s krajinsko arhitektko, interpreterko narave in ljubiteljico dreves z znanjem arboristike spoznavali pomen dreves, drevoredov in parkov v mestu. Organizirane bodo delavnice in predavanja o destilaciji in pridobivanju hidrolatov nekaterih rastlin (denimo vrtnica, sivka, žajbelj, ki bodo predhodno nabrane) in se naučili izdelati kozmetične pripomočke. Naši uporabniki bodo sodelovali pri presajanju rastlin v visokih gredah. Veliko pozornosti bomo namenili tudi dopolnitvi obstoječega »zemljevida štirih parkov« in tiska izvodov s pravljičami o drevesih. Organizirali bomo tudi pohod po Poti zdravja in prijateljstva oziroma Parenzani in na ta način spoznavali okoliška drevesa in rastline ter njihovo vsakodnevno uporabo. V načrtu imamo tudi organizacijo pripovedovalskega dopoldneva za osnovnošolce na temo ljudskih pravlji o drevesih, kjer bodo člani študijskega krožka predstavili posamezno drevo ter njegove zdravilne učinke. Predlog enega izmed anketiranih, da se vzpostavijo »pravljичne poti od knjižnice do mesta«, je zagotovo zelo zanimiv, saj bi dodatno obogatil zeleni program Mestne knjižnice Izola ter mesta Izola kot takega. Pravljično pripovedovalski pohod po Izoli bi imel na voljo pestro izbiro zbranih ljudskih pravlji (slovenskih ali svetovnih) o drevesih in rastlinah. V prihodnje imamo v mislih tudi sodelovanje z dijaki v okviru projekta Europe Readr. Prav tako bomo v prihodnje z organiziranimi obiski izolskih šol, medgeneracijskega centra in različnih društev še naprej predstavljali zelene dejavnosti in storitve Mestne knjižnice Izola ter jih na ta način spodbujali k uporabi le-teh. Za lažje doseganje končnih uporabnikov bomo delili promocijske zgibanke, razglednice ali kazalke na prireditvah, po domovih, na sejmski stojnici (denimo lokalni Primorski sejem) ter na več mestih izobesili plakate. Zanimiv je tudi predlog enega izmed anketirancev, da bi knjižnica postala prostor izmenjave oblačil. Ker tak namenski prostor v Izoli že obstaja, bi lahko

knjižnica raje organizirala izmenjevalnico učbenikov in šolskih potrebščin, knjig ali drugih še uporabnih reči za šolarje. Dobra ideja, ki stremlji k trajnosti, je postavitve t. i. knjigobežnice. Verjamemo in vemo, da bomo v okviru študijskega krožka Drevesa pripovedujejo tudi v prihodnje skozi različne kanale nadaljevali z ozaveščanjem, izobraževanjem za samooskrbo in ohranjanju narave.

Smiselno bi bilo čez eno leto ponoviti raziskavo, v daljšem časovnem obdobju in ugotoviti, ali se je stanje kaj spremenilo. Zajeli bi širši krog uporabnikov, tudi s pošiljanjem anketnih vprašalnikov na elektronske naslove tistih, ki so vpisani na seznam prejemanja knjižničnih novic. Zanimiva bi bila tudi raziskava medgeneracijske primerjave, kjer bi na primer ugotavljali, s katerimi zelenimi dejavnostmi imajo več izkušenj starejši in s katerimi mlajši uporabniki. V prihodnje bi lahko primerjali knjižnice, ki izvajajo zelene dejavnosti in raziskali vlogo knjižničarjev pri promociji zelenih dejavnosti in storitev, pri čemer bi opravili intervjuje z zaposlenimi.

Stavba Mestne knjižnice Izola energetske gledano izpolnjuje enega od meril za njeno učinkovitost, saj ima od letošnjega leta dalje nameščeno sončno elektrarno, poleg tega pa je njena velika prednost tudi veliko naravne svetlobe in veliko zelenja v njeni bližini. Programsko gledano je knjižnica učinkovito usmerjena v številna in raznolika zelena področja.

Zelena tematika v današnjem sodobnem času pomembno vpliva na kakovost življenja, saj je urejeno in zdravo okolje ključnega pomena. Knjižnica ima močno socialno, izobraževalno, informativno in v našem primeru predvsem okoljsko noto, s katero lahko vpliva na svoje lokalno okolje in prebivalce. Z ohranitvijo obstoječih zelenih dejavnosti in storitev ter morda uvedbo novih lahko močno vpliva na samo podobomesta Izola in posledično na samo zadovoljstvo svojih uporabnikov oziroma prebivalcev.

6 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Aulisio, J. G. (2013). Green libraries are more than just buildings. *Electronic Green Journal*, (35). <https://doi.org/10.5070/G313514058>
- Di Domenico, G. (2021). Per una biblioteca sostenibile. *Biblioteche oggi Trends*, 7(2), 19–27. <http://www.bibliotecheoggi.it/media/download/get/b4ca1372-7baf-4dff-9282-65f8686fe9fc/original>

-
- Grubišić Reiter, M. (2019). Projekti Zelena knjižnica i živjeti zdravo u Gradskoj knjižnici »Juraj Šižgorić« Šibenik. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 62(1), 307–325.
<https://izdanja.hkdrustvo.hr/casopisi/vbh/article/view/693/639>
- Hrs, M. (23. 11. 2023). *Izola kot zdravilno in dišeče mesto - od zelene knjižnice do zelenega mesta*. Knjižničarske novice. <https://knjiznicarske-novice.si/izola-kot-zdravilno-in-disece-mesto-od-zelene-knjiznice-do-zelenega-mesta/>
- Hrs, M. in Kromar, D. (2018). *Moja knjižnica Izola že 60 let: 60 let branja*. Mestna knjižnica Izola.
- Kebe, N. in Podjavoršek, N. (2019). Z zelenimi knjižnicami do zelene prihodnosti: pregled stanja v Sloveniji in po svetu. *Knjižnica*, 63(1-2), 283–305.
<https://doi.org/10.55741/knj.63.1-2.13784>
- Lončarić, T. (2023). Virtualna zelena polica-promicanje literature o zaščiti okolja i održivom razvoju. *Novi vez*, 21(39), 83–94. <https://hrcak.srce.hr/file/440253>
- Mestna knjižnica Izola. (2021). *Letno poročilo Mestne knjižnice Izola za leto 2020*.
- Mestna knjižnica Izola. (2022). *Letno poročilo Mestne knjižnice Izola za leto 2021*.
- Mestna knjižnica Izola. (2023). *Letno poročilo Mestne knjižnice Izola za leto 2022*.
- Mestna knjižnica Izola. (2024). *Letno poročilo Mestne knjižnice Izola za leto 2023*.
- Mestna knjižnica Izola. (2025). *Letno poročilo Mestne knjižnice Izola za leto 2024*.
- Online Dictionary for Library and Information Science. (2004). ABC-CLIO. https://odlis.abc-clio.com/odlis_s.html#sustainablelib
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018-2028)*. (2019) Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Zakonodaja-ki-ni-na-PISRS/Kulturna-dediscina/2ffbd52377/Strokovna-priporocila-in-standardi-za-splosne-knjiznice.pdf>
- Transforming our world: the 2030 Agenda for sustainable development*. (2015). United Nations.
<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>
- Werner, K. U. (2013). Sustainable buildings, equipment, and management: a checklist. V P. Hauke, K. Latimer in K. U. Werner (ur.). *The green library* (str. 395–404). De Gruyter Saur. <https://repository.ifla.org/rest/api/core/bitstreams/9cc987fc-6927-4b30-8c3f-3fdc313bd8ab/content>

Zdravje A. (2022). *IFLA Section: Environment, Sustainability and Libraries*.

<https://ifla.org/wp-content/uploads/IFLA->

[GreenLibraryDefinition_Slovenian_2022Jan.pdf](#)

Zdravje A. in Korotaj M. (2019). Koncept zelenih knjižnic in prva primera njihove vpeljave pri nas. *Knjižnica*, 63(1-2), 307–343. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-FM014WYS>

PRILOGA

Priloga 1: Anketni vprašalnik: Zelene dejavnosti in storitve Mestne knjižnice Izola in njihov vpliv na uporabnike

Število vprašanj:

Status: Aktivna od: 15. 7. 2025 Aktivna do: 15. 8. 2025

Avtorica: Nataša Rožanec, 14. 7. 2025

Spoštovani,

sem Nataša Rožanec, zaposlena v Mestni knjižnici Izola. Jeseni bom opravljala strokovni izpit iz bibliotekarstva na temo *Zelene dejavnosti in storitve v Mestni knjižnici Izola*.

Zelene usmeritve v splošnih knjižnicah postajajo vse bolj priljubljene, zato se knjižnice vse bolj vključujejo v trajnostne in okolju prijazne prakse. Z anketo želim ugotoviti koliko so uporabniki seznanjeni z aktivnostmi Mestne knjižnice Izola z namenom informiranja o ekoloških temah, izboljšanju življenja in skrbi za ohranjanje narave.

Prosim vas, da si vzamete nekaj minut časa in izpolnite anonimno anketo, saj je vaše mnenje zelo pomembno. Pridobljene podatke bom uporabila zgolj v raziskovalne namene pri pisanju naloge.

Spol:

☐ M

☐ Ž

Starost:

☐ 18 let ali manj

☐ 19 do 26 let

☐ 27 do 40 let

☐ 41 do 65 let

☐ 66 let in več

Status:

☐ dijak/inja

☐ študent/ka

☐ zaposlen/a

☐ nezaposlen/a

☐ upokojenec/ka

☐ drugo (prosim, navedite) _____

Stopnja izobrazbe:

- ☐ osnovnošolska
- ☐ srednješolska
- ☐ višješolska, visokošolska, univerzitetna
- ☐ magisterij, doktorat

Katere storitve najpogosteje koristite v knjižnici?

Možnih je več odgovorov

- ☐ izposoja knjig
 - ☐ udeležba na predavanjih , delavnicah
 - ☐ uporaba računalnikov, interneta
 - ☐ branje, učenje
 - ☐ drugo; (prosim, navedite)_____
-

Ali menite, da bi morale splošne knjižnice igrati večjo vlogo pri ozaveščanju o okoljski problematiki in s tem vplivati na izgled mesta?

- ☐ da, splošne knjižnice bi morale biti vodilne pri tem
- ☐ ne, to je naloga okoljevarstvenih organizacij
- ☐ splošne knjižnice naj se osredotočijo na knjige in izobraževanje
- ☐ ne vem

Kaj razumete pod pojmom "zelena knjižnica"?

- ☐ da je stavba knjižnice zelene barve
- ☐ da so okoli knjižnice zelene površine
- ☐ da je v knjižnici veliko zelenih rastlin
- ☐ da je to knjižnica, ki upošteva okoljsko, ekološko, ekonomsko in družbeno trajnost

Katere od spodnjih pobud se vam zdijo pomembne, da knjižnica postane še bolj "zelena"?

Možni so trije odgovori

- ☐ recikliranje odpadkov
- ☐ uporaba energijsko učinkovitih svetilk in naprav
- ☐ organizacija dogodkov, delavnic na temo ekologije in trajnosti

- ☐ zeleni prostori z rastlinami v notranjosti knjižnice
- ☐ čitalnica na prostem
- ☐ zasaditev medonosnih rastlin na zunanjih površinah
- ☐ projekt "*zelena bralna značka*"
- ☐ *knjižnica semen*
- ☐ drugo; (prosim, navedite)_____

Ali menite, da Mestna knjižnica Izola z "zelenimi" storitvami in dejavnostmi spodbuja uporabnike k bolj ozaveščenemu ravnanju do okolja?

- ☐ da
- ☐ ne

Ali ste že slišali za študijski krožek Drevesa pripovedujejo, ki v Mestni knjižnici Izola deluje že vrsto let z namenom ozaveščanja o pomenu dreves za življenje ljudi in planeta?

- ☐ da
- ☐ ne

Ste že slišali za glasbo rastlin, ki že od leta 2017 s svojimi nežnimi zvoki v Mestni knjižnici Izola in njeni bližini vsakodnevno vabi k zavedanju, da rastline kot živa bitja terjajo človekov spoštljivi odnos?

- ☐ da
- ☐ ne

Ali veste, da v Mestni knjižnici Izola deluje storitev knjižnica semen, kjer si lahko brezplačno izmenjujete različne vrste domačih semen?

- ☐ da
- ☐ ne

Kako bi ocenili postavitev visokih gred z zelišči pred Mestno knjižnico Izola?

- ☐ zelo dobra zamisel, spodbuja trajnost in lokalno pridelavo hrane
- ☐ potrebujem več informacij o temu
- ☐ sem nevtralen/na
- ☐ to ni nekaj, kar bi me pritegnilo

Ali veste, da je Mestna knjižnica Izola izdala ročno narisan "zemljevid štirih parkov" s poimenovanjem dreves?

☐ da

☐ ne

Na kakšen način največkrat pridobite informacije o zelenih dogodkih/dejavnostih v Mestni knjižnici Izola?

☐ na domači spletni strani Mestne Knjižnice Izola

☐ na spletnih objavah na družbenih omrežjih

☐ prejemam e-obvestila na svoj elektronski naslov

☐ v knjižnici vzamem tiskani mesečnik prireditev

☐ zasledim na plakatih, ki so izobešeni na oglasnih deskah

☐ izvem od svojih bližnjih in prijateljev

☐ drugo; (prosim, navedite)_____

Katere tri "zelene" dejavnosti izmed ponujenih bi vas najbolj zanimale?

☐ zeliščarstvo

☐ zdrava prehrana

☐ naravna kozmetika

☐ čebelarstvo/apiterapija

☐ podnebne spremembe

☐ spoznavanje živali in rastlin v mestu

☐ naravne metode zdravljenja

☐ ekološka prehrana

☐ drugo; (prosim, navedite)_____

Katere nove "zelene" storitve Mestne knjižnice Izola bi pripomogle k vašemu pogostejšemu obisku?

Možni so trje odgovori

☐ več sodelovanja z lokalnimi okoljevarstvenimi organizacijami

☐ več knjig na temo narave, ekologije, trajnostnega razvoja

☐ "zelena bralna značka"

☐ delavnice za ustvarjanje z naravnimi materiali

Rožanec, N., Zelene dejavnosti in storitve v Mestni knjižnici Izola in njihov vpliv na uporabnike.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

☐ "zelene" ure pravljic za najmanjše

☐ drugo; (prosim, navedite)_____

Hvala za vaš čas in mnenje!